

DOMOVINA

Upravništvo „Domovine“ v Ljubljani, Knaflova ulica 5
Uredništvo „Domovine“, Knaflova ulica 5/II., telefon 3122 do 3126

Izhaja vsak četrtek

Naročnina za tuzemstvo: četrtletno 9 Din, polletno 18 Din, celoletno 36 Din; za iz-
zemstvo razen Amerike: četrtletno 12 Din, polletno 24 Din, celoletno 48 Din.
Amerika letno 1 dolar. — Račun poštno hranilnice, podružnice v Ljubljani, št. 10.711.

1914 Usodna dvajsetletnica 1934

Zadnji teden julija pred dvajsetimi leti pomeni v zgodovini sveta, posebno pa Evrope in našega naroda, toliko, da ne bo nikoli pozabljen. Ta teden je bil začetek največje vseh vojn, kar jih pozna človeška zgodovina, bil je njen skrbno pripravljene uvod. Ob 6. uri zvečer 23. julija 1914. se je podal avstrijski poslanik baron Giesl v Beogradu v palačo zunanjega ministra in izročil Pačuju ultimatum dunajske vlade. V ultimatumu je zahtevala Avstro-Ogrska od Srbije stvari, ki jih nobena samostojna država nikoli ne bi mogla sprejeti. Hotela je namreč izsiliti dovoljenje, da odpošlje v Beograd svojo komisijo, ki naj preišče, ali je kateri odgovornih srbskih politikov in uradnikov bil zapleten v sarajevski atentat. Pravica te komisije pa bi bila, da «krivce» tudi odstrani z njihovih mest in jih stavi pred sodišče. To pa je bilo v ultimatumu zahtevano kljub temu, da je dunajski sodni svetnik von Wieser, ki je preiskoval ozadje atentata v Sarajevu, izrečno ugotovil, da se ne dajo med atentatom na avstrijskega prestolonaslednika nadvojvodo Franca Ferdinanda in njegovo ženo Zofijo ter srbsko vlado, odnosno uradnimi srbskimi krogi, ugotoviti prav nobene posredne ne neposredne vezi.

Srbiji dostavljeni ultimatum je bil tako le diplomatsko slepilo. Avstro-Ogrska je hotela izzvati vojno s Srbijo, in če bi bila ta ultimatum tudi sprejela, mir ne bi bil rešen. Našli bi se bili kmalu novi povodi. Avstro-ogrski poslanik baron Giesl je imel namreč že pred izročitvijo ultimata vse pripravljeno za odhod iz Beograda, v vojnem ministrstvu na Dunaju so pa mrzlično dovrševali zadnje priprave za splošno mobilizacijo. Aktivne čete so stale v vojašnicah že pripravljene na odhod na bojišče in na jugovzhodu dvojne monarhije so se čete že zbirale. Sporazum med Budimpešto, Dunajem in Berlinom je bil dovršen in bivši nemški cesar Viljem II. je napisal zgodovinske besede, ki krivde začetkov svetovne vojne nikoli ne morejo zabrisati: «sedaj ali nikoli!» Vzporedno s tem se je pripravljalo na «kazenski pohod» proti mali Srbiji tudi avstrijsko in ogrsko javno mnenje, namreč nemško in madžarsko. Dunajski in budimpeštanski dnevnik so dan za dnevno zastrupljali ozračje. Nemci in Madžari so pa bili pri tem trdno prepričani, da gre za vojni pohod, ki bo trajal največ tri tedne. Mislili so, da bo boj s Srbijo nekaj takega, kakor je bila okupacija Bosne in Hercegovine leta 1878. Samo avstrijski Slovani smo kakor po čudežnem navdahnjenju vedeli, da pomeni ultimatum Srbiji začetek svetovne vojne in konec Avstro-Ogrske. Videli smo v svoji nepokvarjenosti dalje kakor okosteneli diplomati.

Vojna proti Srbiji, v kateri so videli na Dunaju in v Budimpešti zibelko jugoslovenstva, se je pripravljala že vse od leta 1903., ko so v Beogradu zamenjali Karadjordjeviči avstrofilske Obrenoviče. Prvo konkretno priliko za napad so iskali že ob aneksijski krizi leta 1908., pozneje ob izbruhu prve balkanske vojne leta 1912. in druge balkanske vojne leta 1913., toda položaj takrat še ni bil zrel. Prav za prav tudi leta 1914.

Budimpešti želeli, a zavedali so se, da bi še nadaljnje zavlačevanje napada na Srbijo okrepilo zaslonbo te male slovanske balkanske države pri trozvezi: Rusiji, Franciji in Angliji. V juliju 1914. so namreč še trdno upali, da avstrijsko-ogrski napad na Srbijo ne bo za Petrograd, Pariz in London tako velikega pomena, da bi se vmešali, najmanj seveda z oboroženo silo. Toda v resnici je bilo že tedaj evropsko ozračje tako prenapolnjeno z elektriko, da je zadostoval že najmanjši blisk, pa je bila tu strašna, vsesplošna nevihta. Samo kdor je z razumevanjem in bistrim opazovalnim darom preživel pomlad in prve tedne poletja leta 1914., ve podrobnosti, ni bilo vse tako, kakor so si na Dunaju in v

kako je bilo in v kakšnem razpoloženju smo živeli v mejah Avstro-Ogrske!

Srbija pred dvajsetimi leti po baronu Gieslu ji dostavljenega ultimatumu ni sprejela in ga tudi ni mogla. Za njo je stala že z vso svojo ogromno težo slovanska Rusija, na zahodu pa Francija. Ultimatum je zato pomenil neizogibni spopad, ki se je razširil z avstro-ogrsko-srbskih mej na vso Evropo in tudi na veliko večino vsega ostalega sveta. Štiri leta je divjala najstrahotnejša vseh vojn v zgodovini človeštva, težke so bile preizkušnje Srbije, nič manjše nas, ki smo čakali osvobojenja. Toda vere v zmago pravice nismo izgubili niti za trenutek. Verjeli smo in dosegli uresničenje svojih sanj. Iz vojne, ki naj bi uničila Srbijo, je izšla velika Jugoslavija. Avstro-Ogrska, ki jo je začela, je pa za vselej izginila.

Lep manifestacijski shod JNS v Ribnici

Preteklo nedeljo se je vršil v središču kočevskega sreza, v Ribnici, velik shod JNS, na katerem se je zbralo nad 1200 odličnih pristašev jugoslovenske nacionalne fronte. Nasprotniki iz klerikalno-bojeviškega tabora so sicer napeli vse sile, da bi odvrnili ljudi od udeležbe, vendar jim to ni uspelo.

Že kmalu popoldne so začeli od vseh strani prihajali nabito polni, z zelenjem in zastavami okrašeni kmečki vozovi od blizu in daleč. Vseh se je pripeljalo na shod v Ribnico 52 kmečkih vozov. Med igranjem harmonikarjev, petjem in vriskanjem so prihajali z vseh strani, nekateri celo po 20 in še več kilometrov daleč, tako da je množica vedno bolj naraščala.

Shod je otvoril in mu predsedoval predsednik krajevne organizacije v Ribnici, banovinski svetnik g. Arko, pozdravil je predvsem sreškega poslanca in ministra n. r. gospoda Ivana Puclja, ki so ga pozdravili zborovalci z dolgotrajnimi in navdušenimi ovacijami. Z enako toplimi simpatijami so pozdravili tudi senatorja gosp. Miljutina Dragovića in narodne poslance gg. Ivana Ureka, Albina Komana in Milana Mravljeta. Na predlog predsednika zbora gosp. Arka je bila odposlana pozdravna brzojavka predsedniku stranke in predsedniku vlade gosp. Nikolju Uzunoviću.

G. Arko je v svojem nagovoru podal tudi obračun svojega dela v banovinskem svetu in naglasil, da se je v zadnjih letih, odkar je na krmilu JNS, storilo za kočevski srez mnogo več kakor prej vseh deset let. To je pač najboljši izpričevalo in dokaz, da so JNS koristi ljudstva prvi. Zborovalci so sprejeli njegova izvajanja z navdušenim pritrditvjem, ki je bilo obenem tudi dokaz priznanja njegovemu marljivemu in požrtvovalnemu delu.

Navdušeno pozdravljen je nato povzel besedo minister Ivan Pucelj.

Najprej je orisal splošne gospodarske in politične razmere in pojasnil razvoj političnih dogodkov po 6. januarju. Razkrinkal je demagoško

početje onih, ki so sodelovali v diktatorskem režimu 6. januarja in brez ugovora podpirali vse, kar sedaj proglašajo za slabo in nič vredno. V svojem govoru se je dotaknil tudi raznih bojevnikiških in drugih klevet, ki so jih neki ljudje v zadnjem času s toliko vnamo širili med ljudstvom. Pojasnil je tudi, kako je prišlo do tega, da je podal ostavko na ministrski položaj, ter naglasil, da je odstopil prostovoljno, da bi mogel iti med svoje volilce. Minister g. Pucelj je ostro obsodil zgagarje in zdražbarje, ki so tako naivni, da si domišljajo, da bodo podedovali bivšo SLS. Po zavrnitvi raznih klevet o posameznih predstavnikih JNS je gospod minister v daljših izvajanjih poudaril nujno potrebo složnega dela, ker bo le na ta način mogoče rešiti pereča gospodarska vprašanja, zlasti pa vprašanje našega denarstva, brez katerega ni izhoda iz sedanje gospodarske stiske. Pozval je zborovalce, naj vselej in povsod delajo za slogo, one pa, ki jo podirajo, bo ljudstvo že samo spoznalo in obsodilo. Izvajanja g. Puclja so bila sprejeta z viharnim odobravanjem.

Senator Miljutin Dragović

je pozdravil zborovalce v imenu srbskih seljakov in se v svojem govoru bavil zlasti s početjem narodne stranke ter razgalil njeno demagoštvo. Eden izmed glavnih gromovnikov narodne stranke po Sloveniji, g. Miloš Dragović, je namreč brat senatorja Miljutina Dragovića, ki ga je označil za neizkušenega mladeniča, ki se v svojem lastnem srezu ne sme niti pokazati, kaj šele, da bi tam prirejal shode. Obširno se je bavil s pomenom 6. januarja in tudi s svojo strani podčrtal potrebo narodne sloge. Ministrju gosp. Puclju je izrazil priznanje in zahvalo vsega kmečkega prebivalstva. Med viharnim pritrditvjem je naglasil, da je JNS edina politična organizacija, ki more v sedanjih razmerah zavzeti odgovornost za upravo države in da to ni stranka v starem strankarskem smislu, marveč organizacija, ki združuje vse pametne in trezne

može za koristno in plodonosno delo v korist kralja, naroda in države.

Nato je govoril

narodni poslanec Albin Koman,

ki je obširno orisal delo vlade, parlamenta in slovenske parlamentarne delegacije. Omenjajoč razne zakone, ki so bili izdani pod režimom JNS, je naglasil, da je bila prva in glavna skrb posvečena reševanju gospodarske krize in zboljšanju položaja malega človeka. Obsodil je tudi demagoštvo «Dömoljuba» in «Gorenjca», ki ponatiskujeta razne laži in klevete iz «Edinosti», čeprav so bile že davno javno ovržene. To je dokaz, da tem ljudem ni ne za stvarno delo ne za stvarno kritiko, marveč da hočejo samo metati blato na predstavnike JNS in širiti med ljudstvom razdor in sovraštvo.

Naslednji govornik je bil

narodni poslanec Ivan Urek,

ki se je v svojem govoru dotaknil bojevniške akcije in agitacije narodne stranke ter naglasil, da je le izpričevalo lahkovernosti našega kmečkega ljudstva. Ljudje nič ne pomislijo, kdo so ti odrešeniki, ki se hodijo ponujati, nič ne vprašajo, kaj so storili doslej za ljudstvo, in slepo ploskajo vsakemu še tako neumnemu zabavljanju. Na dognanih primerih bojevniških spletk in demagoštva narodne stranke je dokazal, kako bedasto je to demagoško početje. Pozival je zborovalce, naj dvigajo ponos kmečkega stanu in se ne pustijo več vleči za nos od docela neznanih ljudi in takih, ki bi radi živeli na račun tujih žuljev, sami pa nimajo prav ničesar pokazati, da bi bili sploh kdaj kaj storili za ljudstvo.

Zadnji govornik je bil

narodni poslanec Milan Mravlje,

ki je v živahnem govoru opozoril na primer trboveljskih rudarjev in odločnega zavzemanja vlade in JNS v korist bednih rudarjev. To je pač najboljši dokaz, da je JNS zares prava ljudska stranka, ki posveča prvo in glavno skrb malemu človeku. Omenil je tudi važnost agrarne reforme ravno v kočevskem srezu in pozval zborovalce, naj se še trdneje oklenejo ideje narodne sloge, kajti samo s složnim delom bomo premagali vse težave in našli pot v boljšo in lepšo bodočnost.

Soglasno in z viharnim pritrdjevanjem je bila nato sprejeta

resolucija,

k zahteva čimprejšnjo zgraditev železniške zveze

z morjem, preureditev državne ceste Ljubljana—Sušak, brezpogojno izvedbo agrarne reforme na veleposestvu kneza Auersperga, ustanovitev lesne strokovne šole v Ribnici, znižanje taks za potne liste in krošnjarska dovoljenja, izvajanje javnih del, upoštevanje lesne trgovine dravske banovine pri sklepanju trgovinskih pogodb, omi-

ljenje davčne prakse ter priključitev občin Drage in Trave k občini Loški potok.

Z zahvalo za mnogoštevilno udeležbo, ki je presenetila vse nasprotnike tako močno, da so se kar poskrili, je predsedujoči g. Arko po dvehurnem trajanju zaključil zborovanje. Po zborovanju je minister g. Pucelj sprejemal razne deputacije in dajal pojasnila.

Ali je izhod iz denarne stiske?

Pod tem naslovom je prineslo glasilo Zveze slovenskih zadrug «Zadružni vestnik» zanimiv članek, ki ga zaradi njegove važnosti prinašamo v celoti. Na posamezne podrobnosti se bomo še vrnili.

«Pretekla so tri leta,» piše ta list, «odkar je splošna gospodarska kriza omajala temelje nekaterih svetovnih bank in valut. Čez dva meseca pa potečejo tri leta, odkar so vlagatelji tudi pri nas navalili na denarne zavode in v nekaj dneh izpraznili njih blagajne. Pritisk vlagateljev na denarne zavode je bil tako močan, da smo smatrali kaj takega za nemožno dalje časa. Proglasili bi bili za norca vsakogar, ki bi takrat trdil, da bo stiska za denar trajala tri leta. In vendar traja že tri leta in se od časa do časa celo poostuje.

Že v začetku smo tudi ugotovili vzroke poplaha in jih pozneje večkrat ponovili. K sreči so vzroki bolj namišljeni kakor resnični, predvsem pa prehodni, začasni. Vsa nesreča je torej v tem, da traja vzrok, ki je odsev sedanje obče gospodarske krize, izredno dolgo. Toda kakor vsaka slaba reč prej ali slej prestane, tako tudi sedanja kriza ne bo večna. Svoj čas smo opisovali tako zvane konjunkturke valove (razdobja gospodarskega procvita). Videli smo, da traja konjunkturki val šest do deset let, kriza pa do tretjine tega časa. Sedanji val je očitno dolg, ker traja kriza že tri leta, vendar se čimdalje bolj množe znaki, da je najhujše že za nami. V zapadnih državah je nastopila kriza dobro leto prej kakor pri nas, zato ne bo nič čudnega, če bo pri nas tudi toliko pozneje prenehala.

Poročila iz zapadnih držav, zlasti iz Anglije, Francije, Nemčije in Češkoslovaške kažejo, da je v teh državah že znatno bolje. Proizvodnja blaga narašča, brezposelnost nazaduje, cene se

popravljajo, obrestna mera pada, denarni trg pa je likviden (to se pravi, da denarni zavodi izplačujejo vloge). Tako od lanske jeseni dalje naraščajo hranilne vloge v Franciji, Angliji, Nemčiji, Avstriji, Italiji. Dočim so naraščale lani še samo pri javnih (državnih in samoupravnih) denarnih zavodih, naraščajo letos že tudi v privatnih denarnih zavodih. Iz teh dejstev bi lahko sklepali, da se mora že letos obrniti na bolje tudi pri nas. Največja ovira za izboljšanje pri nas so umetne ovire, ki jih delajo države s carinami, prevoznimi stroški in deviznimi omejitvami. To nas tudi najbolj tepe. Glavna naša izvozna predmeta sta les in živina, ki jih pa žal naši zavezniki ne potrebujejo večje množine, drugi, osobito Italija, ki je bila dolga leta naš glavni odjemalec, pa je naložila na naš les in živino tako visoko carino, da je izvoz skoraj nemogoč; zato so ti predmeti pri nas polovico cenejši kakor v inozemstvu, posebno v Italiji. Vendar se mora tudi to odpraviti, saj zavezniki menda nimajo interesa, da popolnoma obubožamo zato, ker kupujemo potrebščine pri njih, namesto pri onih, ki potrebujejo naše pridelke. Nova trgovska pogodba z Nemčijo in Barthou-jeva potovanja nam lahko vzbujajo najboljše nade, da trgovinski odnos ne bodo vedno žrtvovani političnim nesoglasjem.

Kakor pri vsakem, tako tudi v narodnem gospodarstvu tvorijo prihranke presežki dohodkov nad izdatki. In ker smo tri leta več trošili kakor izkupili, zato se je na eni strani krčil obtok denarja (od skoraj šestih milijard leta 1929. na pet milijard letos), na drugi strani pa ljudje niso mogli tvoriti novih prihrankov, temveč jih je bilo čedalje več, ki so morali celo uporabljati stare za tekoče preživljanje. Ta neugoden gospodarski razvoj in njegove posledice, predvsem

RICHARD VOSS DVA ČLOVEKA

38

Ker ni bila dobra kristjanka? Ker je umrla kot samomorilka? Zaradi nje bi storil še kaj drugega, ne samo lagal. Zato bi zaradi nje prevzel na svojo vest tudi laž o spokorjeni smrti.

Toda ona bi to laž zavrgla — ona! Njen spomin bi bil onečaščen, če bi bil obremenil njeno smrt z lažjo. Če bom laž odklonil, bom počastil njen spomin.

To sem mislil na dan in v noči pred njenim pogrebom. Sedel sem v svoji celici pod podobo svete Barbare, katero mi je poslal mož, ki jo je ljubil in ki jo bo do poslednjega diha ljubil.

Iz te knjige sem bral v globoki samotni mrtvaško opravilo zanjo. V njej sem bral o njeni ljubezni do mene in videl sem skozi odprto okno gor do njene hiše pod Kraljevskimi stenami, kjer leži zdaj večno pokojna žena in odkoder se bo jutri za vselej presejila, v dolino, k meni.

Torej bo vendar prišla!

Drugo jutro zarana so jo njeni ljudje prinesli. Devico so nosile devico in Dolomiti so ji svetili v svoji jutrnji zarji.

Ko je zapustila svojo hišo, je hlapec Martin izpustil vse njene ptice. Tedaj se je zgodil čudež.

Nekatere izmed izpuščenih ptic so odletele stran. Druge pa so sedle na njeno krsto ali pa so poletavale nad njo. Veselo so žvrgolele in pele

svoje prve pomladne pesmi. To je bilo vriskanje in zmagoslavje.

In Judito sta spremila na njeni poslednji poti tudi psa. To ni bil mrtvaški izprevod kraljevske žene, ampak žene, ki je s svojo nekrščansko smrtjo postala svetnica.

Jaz pa sem počastil resnico in nisem dovolil, da bi za Judito Platterjevo zvonili zvonovi. Groba Judite Platterjeve nisem blagoslovil in dal sem jo pokopati kot samomorilko.

Taka je bila njena poslednja želja in volja in izpolnil sem jo. Hlapec Martin je nahujskal ljudi name. Ljudje so me hoteli prisiliti, da bi dal Juditi Platterjevi krščanski pogreb. Šel sem ven, in tisti, ki so me častili, so me zmerjali, imenovali so me ubijalca in morilca; najrajši bi me bili ubili in umorili. Mirno sem stal med besnečimi in začutil sem vročo ljubezen do ljudi, ki so me hoteli iz ljubezni do Judite Platterjeve kamenjati... Nikoli pozneje nisem več čutil v sebi ljubezni do ljudi. Niti drobec ljubezni do ljudi!

Moji menihi so me branili proti moji volji. Zakaj tisto uro bi bil neskončno rad izdihnil svojo dušo za Judito Platterjevo.

Proti svoji volji sem ostal živ.

Medtem ko sem ranjen od kamenja ležal v vročici v svoji celici, je hlapec Martin prisilil mojega kaplana, da je Judito Platterjevo po krščansko pokopal. V vročici sem slišal zvonjenje in sem baje pri slednjem udarcu glasno zaklical: «Judita! Judita! Judita!»

Potem so se uprli proti meni moji menihi, ki so me že dolgo skrivaj sovražili in zasledovali. Obdolžili so me pri višjih grešne ljubezni do zemeljske žene in zahtevali, naj me pokličejo stran in odstaviijo.

Poklicali so me na odgovor.

Podobo svete Barbare sem pustil v samostanu, njej v spomin; toda prstan svete Barbare sem vzel s seboj — na srcu sem nesel s seboj ozki zlati obroček z dragim kamnom, ki se je lesketal kakor kaplja krvi.

Mislil prstan Judite Platterjeve, ki sem jo mrtvo oropal.

Še nekaj hočem o njej napisati v tej knjigi: zapustila je pravilno oporočko. V njej je razdelila vse svoje premoženje med svoje služabnike, da bo vzvetelo mlado in močno ljudstvo pod Kraljevskimi stenami. Njeno hišo je dobil hlapec Martin s pogojem, da si bo izbral za svoj dom mlado, ljubeznivo gospodinjico.

Tako živi dalje v svojem svobodnem, ponosnem kraljestvu pod Kraljevskimi stenami. Tako deluje še nadalje po svoji smrti. In še po smrti jo blagoslovljajo otroci in otroci otroci tistih, ki so ji bili zvesti in ki jim je izkazovala dobrote.

Blagoslovljen bodi njen spomin, zdaj in na večne čase.

Amen.

Ko je Judita Platterjeva v tisti marčni noči zavrgla svoje življenje, ker bi bila drugače moja in ko se je rajši vrgla v globino, kakor bi pustila, da bi jo jaz povzdignil v nebesa, sem jo

čedalje bolj prazne blagajne denarnih zavodov je zelo slabo vplival na razpoloženje vlagateljev, tako da denarja dolge mesece nikomur niso zapali, zdaj pa ga mnogi sicer zopet vlagajo, toda šele samo na prav kratek rok. Tako se je že doslej vrnilo v denarne zavode, predvsem javne, ki so bili radi privilegirane položaja ves čas likvidni, okrog ene milijarde dinarjev, dočim ga je približno toliko še vedno poskritega. Ne torej zaradi 20 % nižjega obtoka bankovcev — saj se je blagovni promet še bolj skrčil — temveč zaradi tega, ker je skoraj ena tretjina denarja skritega, so denarni zavodi nelikvidni.

Iz vsega tega sledi, da gre prav za prav samo za to, da se zopet vrne zaupanje tudi v privatne denarne zavode. Ker se je v one, ki so vzdržali likvidnost, že v precejšnji meri vrnilo, zato je prvi pogoj za zaupanje pri vsakem zavodu posebej, da doseže likvidnost. Toda ker na izdatnejše kredite od zunaj za enkrat ni misliti, ostanejo še samo dolžniki. Ti imajo izposojene stare vloge in v njihovih gospodarskih težavah je vzrok, da zavodi ne morejo v večji meri ustrezati vlagateljem. Dolžniki pa bodo mogli redno vračati posojila in plačevati obresti šele, kadar se bo vrnil gospodarski polet.

Gre torej še samo za čas, kdaj se bo obrnilo na bolje. Po gornjih izsledkih in po 'naravnih' zakonih bi se moral začeti obrat na bolje že letos. Umetne ovire pa ga lahko še zavlečejo, tako da še ni mogoče z gotovostjo trditi, da nas še samo nekaj mesecev loči od novega poleta in s tem tudi od povratka denarja v zadružne blagajne.

Kaj pa, če se boljši časi za naše denarništvo ne bodo vrnili ali pa če ne bomo vzdržali toliko časa? Včasih se namreč zdi, da smo že prav na koncu, da pričanja že splošen polom. V tem slučaju pač ne bo preostalo drugega kakor izvršiti predloge in načrte, ki jih že sestavljajo poklicani in nepoklicani, namreč, da sedanje denarne zavode temeljito preosnujemo ali da javni zavodi prevzamejo privatne. Dasi smo prepričani, da se bodo razmere tudi v denarstvu izboljšale brez nasilnega posega v organizacije, je sedanja dolgotrajna kriza vendar odkrila na denarni organizaciji toliko zastarelosti, da bo temeljita preosnova v vsakem slučaju potrebna, če se bomo vsaj v bodoče hoteli izogniti ponovnih neprilik.

Politični pregled

Sosednja Avstrija

kar ne more priti do pomirjenja. Kljub poteku roka za izročitev razstreliv pod grožnjo smrtne kazni niso izza 18. t. m. prenehali atentati. Zdi se, da so se celo pomnožili.

V Franciji

je skoraj došlo do vladne krize zaradi napada ministra Tardieua na predsednika radikalne stranke Chautempsa, češ, da nočejo on in njegovi tovariši spraviti zadeve okoli Staviskega z mrtve točke, ker se bojijo zase. Vendar pa kaže vse, da se bo uredilo brez vladne krize.

V San Franciscu

in tudi v drugih krajih Kalifornije je nastala iz malega mezdnege gibanja splošna stavka, ki se je grozila izpreveči v pravo revolucijo. Rooseveltu se je posrečilo doseči sporazum potem, ko je tudi organizacija pristaniških delavcev sklenila, da se vrnejo na delo. S tem je splošna

stavka tudi formalno končana. Mesto samo je imelo zaradi stavke 150 milijonov dolarjev, to je 7.6 milijarde dinarjev, škode. Med stavko je bilo osem oseb ubitih in 197 ranjenih.

Republiko Poljsko

je zadela prejšnji teden huda poplava, ki je poleg še ne pregledane stomilijonske škode zahtevala tudi več sto človeških žrtev. 20.000 rodbin je pa ostalo brez strehe.

Nova bolgarska vlada

čisti dalje. Ko je vlada odredila, da se naj aretirani vodja makedonstvušičih Vanče Mihajlov, so pričele krožiti po Sofiji razne govorice. Tako so trdili, da se še nadalje skriva v Sofiji, kjer kuje nove načrte proti sedanjemu režimu v Bolgariji. Ker je vlada zvedela za te govorice, je sedaj izdala drugo še strožjo odredbo, v kateri zahteva od policijskih in vojaških oblastev, da morajo Mihajlova na vsak način izslediti ter aretirati. Zato je policija izvršila nove preiskave ter aretirala še nekatere vplivnejše voditelje makedonstvušičih, katerih imena pa se za sedaj še čuvajo v tajnosti.

poljubljal po mrtvih ustnah in kričal v njen otrpli obraz o svoji ljubezni. In poslovil sem se od nje, vedoč, da odtlej ne smem biti več duhovnik.

In vendar sem ostal duhovnik — čeprav so me poklicali na odgovor. Vsaj na zunaj sem ostal duhovnik, vsaj po besedi, in — beseda je bila vendar začetek vseh svetov.

Ne samo, da sem ostal služabnik božji — postal sem v cerkvi mogočnik in oblastnik, postal sem to, kar sem hotel postati: gospodovalec.

Ni me več pustilo!

Rasel sem od časti do časti, od oblasti do oblasti.

Gospodoval sem!

Gospodoval sem nad dušami ljudi, kakor bi ne bil maziljen, ampak kronan, kraljevski mož, kakor je bila ona kraljevska žena.

Ni me več pustilo...

Postal sem prelat v samostanu Novi Štifti pri Briksnu; Platterjevo domačijo sem izpremenil v samostansko posestvo, grad Enno sem izpremenil v samostansko posestvo.

Rasel sem. Postal sem provincial našega svetega reda. Rasel sem in rasel.

Postal sem generalni prior našega reda.

Rasel sem, rasel in rasel...

Toda čeprav me je moj orlovski duh tako visoko nosil, vendar nisem nikoli dosegel neba, nikoli Boga; moja grešna duša ne bo vso večnost bivala v družbi blaženih — v družbi s teboj, Judita, Judita! In s svojim poslednjim vzdihom bom kričnil k Bogu: «Moje življenje je bilo zgrešeno!»

Človek bi bil moral ostati in obdelovati zemljo svojih očetov v potu svojega obraza. Judito Platterjevo bi bil moral vzeti za ženo, z njo ustvarjati otroke, sinove, ki bi bili meni enaki, in hčere, ki bi bile njej enake, priden, pameten, lep in močan zarod moških in žensk, ki bi častili spomin svojih staršev.

Potem bi bilo moje zgrešeno življenje blagoslovljeno; potem bi bil ob poslednji uri lahko rekel:

«Glej, moj Bog in Gospod — srečen človek gre počivat po svojem trudapolnem, a blagoslovljenem dnevnem delu. Sprejmi milostno svojega sina.»

In Gospod bi bil razprostrl obe roki in me odvedel k moji ljubi ženi.

Zdaj so peruti mojega duha hrome. Orel, ki je hotel poleteti k solncu, je zdaj hroma, na smrt ranjena in na smrt utrujena ptica, ki v svetli kletki hrepenéče čaka svojega konca. Skozi zamreženo okno se lesketa zlata poletna lepota rimske Campagne sem gor k moji aventinski višavi. Jaz pa mislim na zeleni, zeleni Vahrn in vsa lesketajoča se krasota svetega in večnega Rima izgine izpred mojih oči.

Domovina, domovina! Moja tirolska domovina! Nič mi ne bi koristilo, če bi umirajoč priznal Bogu Vsemogočnemu njegovega malopridnega in slabega duhovnika grešno ljubezen do zemeljske ženske — Bog Vsepravični me ne bi poslušal.

In če bi si za pokoro za svoj greh naložil kazen, da bi moral s svojimi na smrt utrujenimi

nogami porovati k Marijinemu krvavečemu srcu in Dolomitih pod Schlernom, ali pa h grobu kraljevske žene, ki počiva v blagoslovljeni zemlji, ali pa samo do brega šumečega Eisacka, kjer sta nekoč stala dva mlada, dobra človeška otroka — nič mi ne bi pomagalo! Moja duša bi vzlic temu ostala prekleta. Vzlic tvoji prošnji, blažena mati!

Predolgo! Moje življenje je predolgo!

Živim kot asket, zagrizenec, svetnik. Postim se in bičam se. Svoje meso ubijam. Vendar živim. Moje življenje je tako Bogu dopadljivo, da sem čudež samostana, in če bi le hotel, bi lahko delal čudeže.

Toda napraviti hočem konec. Umreti hočem: umreti take smrti, kakor si ti umrla, Judita, Judita!

Kot mlad menih sem nekoč stopil tja dol v mesto grobnic, kamor vodi pot takoj za velikim oltarjem v naši cerkvi.

Še enkrat bom storil to.

Nalijem olja v lučko, prižgem jo in grem z medlo lučko v naročje matere Zemlje k tisočletnim mrtvecem. Hodim, hodim, hodim —

Ni jih konča, teh grobnic...

Če bi se izgubil v neskončnem labirintu. Če bi moja lučka ugasnila...

Konec, konec!

Danes ne bom več nalil v svojo lučko novega olja.

K O N E C.

GOSPODARSTVO

Povečanje žitnega pridelka

Huda suša je povzročila zelo slabo žitno letino po vsem svetu. Cene žita so zato po vsem svetu zrasle. To bo občutila tudi naša banovina, ki uvaža letno mnogo tisoč vagonov žita in je pri nas le malo kmetij, ki bi pridelale za svojo potrebo dovolj žita.

Že več let smo naglašali, da kupuje dobra polovica naših srednjih in malih kmetov večino leta krušno žito. Dokler se je dal kupiti kruh z izkupičkom za leš, živino, hmelj in vino, je še šlo. Danes pa ne nese nobena kmetijska panoga toliko, da bi mogel naš kmet dobiti iz izkupička za prodane pridelke dovolj denarja za nakup krušnega žita. Poudarjali smo iz leta v leto, da bo treba v naši banovini povečati pridelok žita, če hočemo obvarovati sebe in otroke gladu.

Kako pa naj povečamo pridelok žita, ko je lanska suša prisilila našega živinorejca, da v škodo odprda svojo živino in ni denarja za nakup umetnih gnojil. Kakor je gnojilo važno za množino pridelka, vendar za obilno letino ni poglavito. Zavedati se moramo, da živi rastlina v 90 % svoje gmote od tistega dela zraka, ki mu pravimo ogljikova kislina, in od vode in svetlobe, kar je vse zastoj. Le desetino dajemo v gnoju zemlji, ki nam povrne stotero naš trud. Potemtakem je glavno, da gleda vsak kmet, da ima čim več tistih najcenejših tovarn, ki jim pravimo žitne bilke. Pri večini naših kmetij pa je obseg njiv prav omejen, saj je velika večina njiv v naši banovini, kjer rase komaž po en mernik posejanega žita. Njive se ne dajo raztegniti, ker stojijo po mejah mejniki in čuvajo strogi zakoni posestno stanje vsakega državljanca. Dá se pa ukreniti nekaj drugega: podaljšati se dá z majhnim trudom klas ter povečati množina klasja in teža posameznega zrna.

Že večkrat smo priporočali odbiranje ali selekcijo semena, ker le tako se dajo dobiti rastline z boljšim donosom in se ta donos podeduje od rodu do rodu. V zvezi s tem smo lansko leto priporočali tako zvaní kitajski način obdelovanja žita s sajenjem, presajanjem, okopavanjem in obsipanjem žita. Kakor pa rade padejo še tako dobre besede na kamenita tla in ne obrode sadu, tako smo se prav bali, da bo tudi z našim

novim naukom enako. Zavedali smo se namreč, da je težavno verjeti v samo pisano besedo. Tudi bi naš kmet prišel že davno na boben, če bi poslušal vsakogar, ki mu kaj kvasi o novofarijah pri kmetovanju. Toda že v jeseni smo bili veselo presenečeni, ko smo dobili od raznih strani vprašanja, kako je razumeti to, kako ono pri kitajskem načinu obdelovanja žita. Želje mnogih čitateljev nam nalagajo dolžnost, da še enkrat pojasnimo ta uspešni način, kako priti do več kruha v naši banovini.

Kitajski način obdelovanja žita je prav preprost, saj je povsem podoben obdelavi koruze. Z riževnikom (markerjem) potegnemo po dobro prebrani njivi po 20 cm globoko po tri zrne najlepšega žita, ki smo ga po klasih zbrali že na njivi. Čas setve je kolikor mogoče pospešiti. Najbolje je sejati v pognojeno krompirišče, kamor se seje navadno ječmen. Ker porabi na ta novi način sejano žito le eno četrtno prostora za isto količino pridelka, vzamemo lahko polovico krompirišča za ječmen, drugo polovico pa za pšenico ali rž. Kdor more, naj potrosi pred vlako še po 50 kg superfosfata in kalijeve soli na mernik posetve (eno osminko hektara). Po preteku treh do štirih tednov zraste žitnim rastiščam že tretji list. Tedaj populimo odvišne bilke iz šopa vse do ene, to pa prigranemo toliko, da obsujemo rastline za kakšne 3 cm visoko. V treh tednih se obsuta rastlina tako obrase, da požene že kakšnih pet obrastnikov iz obsute bilke. Ko dobijo le-ti tretji list, jih spet obsujemo za dobre 3 cm. Če je jesen topla, lahko obsujemo žito še tretjič. Kadar pa je neugodna jesen, jih obsujemo v zgodnji pomladi, dokler se žito še ne premakne.

To je vsa umetnost kitajskega obdelovanja žita. Pri koruzi na primer nas ne straši sajenje, dvakratno okopavanje in obsipanje, čemu bi nas strašilo pri zlahtnejših žitih! Poglejmo, koliko dela vzame ta reč! Mernik posetve (ena osminka hektara) nam dá za 20 ur dela pri sajenju in 60 ur pri poznejšem obdelovanju. Skupaj torej 80 ur ali osem delovnih dni po deset ur, kar bi zneslo v denarju 160 Din (če računamo 20 Din za delavca na dan brez hrane). Dva delavca torej nasadita žito na mernik posetve v enem dnevu, trikrat ga pa obkopljeta in obsujeta v treh dneh.

Kolik je pa dobiček? Na dosedanji način je dal mernik posetve največ šest mernikov pridelka. En mernik je šel spet za seme in jih je

ostalo le pet za rabo. Na novi način pa se posejejo na merniku posetve največ štirje kilogrami pšenice, ječmena ali rži (odnosno en kilogram prosa) in nam ostane že pri semenu mnogo prihranka, na primer pri pšenici 20 kg ali 60 Din vrednosti. Pridelok na površini ene osminke hektara po kitajsko obdelanega žita je najmanj štirikratni dosedanji pridelok, mogoč pa je tudi do osemkratni. Na enem merniku posetve torej prav lahko pridelamo 24 mernikov, to je za 18 mernikov več kakor do sedaj (ali v denarju 1350 Din več).

Toda pri nas ne gre toliko za denarno vrednost povišanega pridelka kakor za pridelok sam, ker ne bomo še kmalu pridelali dovolj krušnega žita za domačo porabo. Pomislimo, da je v naši banovini skoro 100.000 bajtarskih družin, ki imajo po nekaj pedj zemlje in kopico otrok. Tem malim posestnikom so namenjene te besede. Prepričani smo, da bo kljub neki odpornosti počasi vendarle prodrl ta naš koristen nauk do zadnje vasi. Gotovo se bodo našli tudi letos novi pionirji, ki bodo s poskusom dokazali za besedo nedostopnim sosedom resničnost naše trditve. Kitajski način obdelovanja žita bo pregnal iz naše domovine stradanje in njegovo najzvestejšo spremljevalko jetiko!

Tedenski tržni pregled

ZIVINA. Na ljubljanskem živinskem sejmu so bile za kilogram žive teže naslednje cene: debelim volom 4.50 do 5 Din, poldebilim volom 4 do 4.50, plemenskim volom 3 do 4, klavnim kravam, debelim 2.50 do 3.50, plemenskim kravam 2.50 do 3.50, kravam za klobase 1.50 do 2.50, brejim kravam 2.50 do 3, teletom 5 do 6 Din. Prasci za rejo so se prodajali po 130 do 210 Din rilec. — Na mariborskem svinjskem sejmu 20. t. m. so se prodajali mladi prasci: 5 do 6 tednov stari po 95 do 110 Din, 7 do 9 tednov po 250 do 300 in 5 do 7 mesecev stari po 550 do 600 Din rilec. — Na ptujskem živinskem sejmu 17. t. m. so bile cene za kilogram žive teže sledeče: volom prve vrste 3.50, druge vrste 3 do 3.50, tretje vrste 2 do 3 Din, bikom 2.50 do 4 Din, telicam 3 do 4.50, kravam prve vrste 3 do 4 Din, druge vrste 2.50 do 3 Din, tretje vrste 2 do 2.50 Din. Konji so se prodajali po kakovosti, in sicer za klanje od 300 do 1000 Din, ostali pa od 1000 do 3500 Din glava. Na svinjskem sejmu 18. t. m. so bile cene

Soteščan:

28

Dedinja grajskih zakladov

Določen je bil dan glavne sodne razprave. Dospelo so številne pričbe pa tudi ljudje, ki so se zanimali za obravnavo. Navzočna sta bila tudi Milan in njegova zaročenka.

Zločinec je gledal v tla in čakal kazni.

«Ali ste krivi?» se je glasilo sodnikovo vprašanje.

«Kje je zaveznica?» je vprašal sodnika. «Tudi ona mora biti kaznovana.»

«To se bo zgodilo, kadar jo najdemo. Danes pa bomo sodili vas, ki zaslužite smrtno kazen.»

«Tudi ona mora z menoj na morišče...»

Ves sodni zbor je zahteval, naj obtoženec dokaže njeno krivdo.

Zlobnik se je zagovarjal, da je delal po njenih načrtih.

Sodnik ga je vprašal nenadno: «Kakšno smrt je storil graščak Robert z Robovja?»

«Gizela ga je zastрупila», je priznal odkrito. «V jed mu je primešala strupa...»

V dvorani je nastalo splošno ogorčenje in razburjenje. Mnogi so slutili že poprej, da stari Robert ni umrl prirodne smrti.

«Kdo je umoril Zormana, ki je padel kot prva žrtev?»

«On ji je bil nevaren ter se ga je hotela znebiti...»

Sodnik ga je ustavil: «Zakaj ste premotili graščaka z lažno dedinjo in pisali napačno oporo?»

«Tako je zahtevala ona, ki je pravo nečakinjo tudi izvrstno posnemala. Obljubila mi je obilno nagrado.»

«Kdo vas je napolil v tujino, kjer ste vrgli v reko neko dekle, katero ste zamenjali v temi z Gizelo? Tam ste najeli dva potepuha, naj zalezujeta mladenko, kateri ste stregli po življenju.»

«Zvičajnica me je poslala v tujino. Nisem se mogel braniti lepega zaslužka...»

«Kaj vam je storil potepuh Čink, da ste ga zastrupili v zakotni beznici?»

«Nesramnik me je hotel izdati, ker ni dobil dovolj denarja...»

«In potem ste zasledovali zaročenca, ko sta se vračala v domovino...»

Obtoženec je zlezal na kup pod pritiskom obilnih dokazov ter ni hotel več odgovarjati.

Sodni zbor je izrekel po kratkem posvetovanju smrtno kazen.

Obsojenec ni ugovarjal. Prosil pa je, naj obsodijo tudi njo, ki ga je speljala na kriva pota.

Predsednik sodnega zbora je obljubil, da bo obsojena tudi lažna dedinja, če se ni že kaznovala sama za svojo hudobnost.

«Hitite, da vam ne uide», je izrekel obsojenec poslednjo željo. «Iščite jo v podstrešju na pristavi...»

Obsojenca so odvedli v ječo, kjer je čakal na izvršitev smrtne kazni. Biriči pa so na odredbo sodnega zbora odšli na pristavo.

44.

Na dolinico pod Robovjem se je razlivala srebrna mesečina. Prispela je četa biričev in obkolila pristavo.

Načelnik biričev je dajal ukaze: «Najprej moramo prijeti oskrbnika, nato pa bomo izvedli preiskavo...»

«Ali je Bunc doma?» je vprašal vratarja.

Stari Simon je zadovoljno prikimal.

«Odprite!» mu je zapovedal.

Biriči so stopili pred oskrbnika.

«Znano vam je, čemu smo prišli», ga je nagovoril načelnik. «Izvedeli smo, da prikrivate zločinko...»

«Tukaj je, zakaj bi jo prikrival.» — Bunc ni hotel več tajiti. «Ponoči je prišla vsa izmučena. Padla je na kolena ter me prosila s povzdignjenimi rokami, naj jo skrijem, da se bo odpočila.»

«Pa ste ji ustregli?»

«Smilila se mi je, kaj sem hotel. Celó pes se smili človeku.»

«Genilo vas je nekaj drugega... Kak ostanek njenih zakladov...»

«Sirota nima ničesar več», je zavrnil biriča. «Vse je pustila in bežala...»

Birič je nastopil odločno: «Pokažite nam njeno skrivališče...»

«Skrila se je v podstrešno sobo...»

za kilogram žive teže: debele svinje 5.75 do 7 Din, prolenki 5 do 6 Din. Prasci, stari 6 do 8 tednov, so se prodajali po kakovosti, in sicer od 80 do 150 Din rillec.

HMELJ. Položaj v glavnem neizpremenjen. Suša na Češkoslovaškem in deloma tudi v Nemčiji traja dalje. Kakor v Savinjski dolini, tako so tudi drugod že začeli s podbiranjem. Cene za lansko blago so nadalje čvrste, novo blago se pa še ne trguje, če izvzamemo Vojvodino, kjer se prodaja neposušeni hmelj po 10 Din kilogram. Vsi okoliši tožijo o zelo pičlem pridelku.

Sejmi

- 30. julija: Lukovk (novomeški srez), Šmartno pri Litiji, Ormož, Kostanjevica;
- 31. julija: Konjice, Dol (laški srez), Šmartno pri Litiji, Zagorje (šmarški srez), Marenberg, Sv. Lovrenc v Slovenskih goricah, Kostivnica (šmarški srez);
- 1. avgusta: Pišece, Ljubljana, Ponikva (šmarški srez);
- 2. avgusta: Dravograd, Sv. Lenart v Slovenskih goricah;
- 3. avgusta: Videm (brežiški srez), Čakovec;
- 4. avgusta: Št. Ilj pri Velenju, Sveta Gora (šmarški srez);
- 5. avgusta: Krašnja, Vrhovec (kočevski srez), Dole pri Litiji, Črna. (Kjer je to običaj, se bodo vršili sejmi naslednji ponedeljek.)

Vrednost denarja

Na borzah smo dobili v d e v i z a h (k tečajem se prišteje premija 28.50 %):

- 1 holandski goldinar za 23 do 23.11 Din;
- 1 nemško marko za 13.22 do 13.33 Din;
- 1 dolar za 33.74 do 34.02 Din;
- 100 francoskih frankov za 224.12 do 225.25 Din;
- 100 češkoslovaških kron za 141.12 do 141.98 Din;
- 100 italijanskih lir za 291.13 do 293.53 Din.

Vojna škoda se je trgovala po 320 Din, investicijsko posojilo pa po 70 do 71 Din. Avstrijski šilingi so bili po 8.75 do 8.85 Din.

Kratke vesti

— **Kredit za obiranje in sušenje hmelja.** Po posredovanju ministra g. dr. Alberta Kramerja in našega neumornega poslanca g. Ivana Prekorška je Privilegirana agrarna banka v Beogradu zvišala Savinjski posojilnici v Žalcu dovoljeni se-

zonski kredit za obiranje in sušenje hmelja 300.000 Din za nadaljnjih 200.000 Din, skupaj torej na 500.000 Din. Pozivamo vse one hmeljarje, ki se hočejo poslužiti tega kredita, da se nemudno zglase pri Savinjski posojilnici v Žalcu v svrhu podpisa potrebnih listin. Pripomnimo še, da bo Savinjska posojilnica v Žalcu, kolikor ne bi ta kredit zadostoval za financiranje stroškov hmeljskega obiranja in sušenja, priskočila hmeljarjem z lastnimi sredstvi na pomoč ter na ta način omogočila pravočasno in nemoteno spravljanje letošnje hmeljske letine. — Hmeljarsko društvo za Slovenijo.

— **Zakon o pospeševanju čebelarstva.** Kmetijsko ministrstvo izdeluje zakonski načrt o pospeševanju čebelarstva. Zakon bo vseboval odredbe za pospeševanje čebelarsskih izdelkov, za zatiranje čebelnih bolezni in za nadzorstvo nad trgovino s čebelarskimi izdelki. Razen tega bo v zakonu več določb, podobnih kakor v zakonu o pospeševanju živinoreje. Te določbe bodo urejale ustanavljanje in vodstvo čebelarskih organizacij. Novi zakon bo dal možnost za mnogo večjo proizvodnjo čebelarskih izdelkov in za razvoj čebelarstva, ki je posebno važno za naše kraje.

— **Omejitev svinjereje v Češkoslovaški.** Zaradi posledic katastrofalne suše je češkoslovaški ministrski svet izdal naredbo, s katero se omejuje svinjereja. Kmetje smejo rediti le toliko svinj, kolikor jih morejo prerediti z doma pridelanimi krmili, vendar pa ne nad deset plemenskih svinj in 50 za zakol. Nekmetje smejo rediti največ po dve svinji. Omejitve svinjereje se mora izvesti najkasneje do 30. decembra t. l.

— **Letošnja premiranja konj.** Z odobritvijo banske uprave dravske banovine se bo vršilo letos premiranje plemenskih konj v dravski banovini v sledečih krajih, in sicer: v Krškem ob priliki kmečkega praznika dne 15. avgusta z začetkom ob 7. za srez Brežice, Krško in Novo mesto; pri Sv. Lenartu v Slovenskih goricah dne 27. avgusta ob 9. za srez Maribor, levi breg; v Ptujju dne 28. avgusta ob 8. za sodni okraj Ptuj; v Ormožu dne 29. avgusta ob 8. za sodni okraj Ormož; v Beltincih dne 4. septembra ob pol 9. uri za srez Mursko Soboto in Dolno Lendavo; v Ljutomeru dne 5. septembra ob 8. za srez Ljutomer; na Igu pri Ljubljani dne 10. septembra ob 9. za srez Ljubljano okolico; v Lescah dne 11. septembra ob 9. za srez Radovljico in Kranj. Le toplokrvne pasme bodo pripuščene pri premiranjih v

Krškem, Ljutomeru (razen v občini Štrigovi) in sodnem okraju Gornji Radgoni kakor tudi pri vseh ostalih premiranjih, kjer so pripuščene le mrzlokrvne pasme. K premiranju bodo pripuščene: 1.) plemenske kobile z letošnjim žrebcom; 2.) žrebice, triletne in štiriletne mrzlokrvne morajo biti oplemenjene, triletne mrzlokrvne in štiriletne toplokrvne so lahko oplemenjene; 3.) žrebice, dve leti stare; 4.) žrebice, eno leto stare. Vse živali, katere se predstavijo, morajo imeti neoporečno dokazani rod, in to z uradnimi spuščalnimi listi. Žrebci se letos ne bodo premirali, določili pa se bodo posebno lepi letošnji žrebčki, ki bodo dobili po posebnem pravilniku, ki se bo na premiranju razglasil, vzdrževalnino in se bodo v primeru dobrega razvoda nakupili kot plemenski žrebci. Žrebeta, ki naj pridejo v poštev, morajo imeti obojestransko dokazni rod ter morata biti njih oče in mati iste pasme.

— **Semena iz banovinskega semenskega fonda.** Banska uprava bo tudi letos nabavila iz sredstev banovinskega semenskega fonda semena poljskih, vrtnih in krmilskih rastlin z namenom, da se razdele med kmetovalce v banovini. Oni kmetje, ki žele semena bodisi zamenjati za semena iste vrste ali pa jih nabaviti proti takojšnjemu plačilu, naj se javijo pri svojih občinah.

— **Zamenjava obveznic Vojne škode.** Po poročilu davčne uprave v Celju z dne 11. t. m. se bo vršila zamenjava obveznic loterije 2% ne državne rente za vojno škodo samo do 31. julija. Vsi, ki teh obveznic še niso predložili v zameno, naj to takoj store, da ne zamudijo roka.

— **Gospodarsko sodelovanje z Belgarijo.** V bolgarskih političnih krogih so sprejeli s posebnim zadovoljstvom izjavo jugoslovenskega trgovinskega ministra Demetroviča zastopniku «Zore», v kateri je naglašal, da imata Belgarija in Jugoslavija enako gospodarstvo in da morata zaradi tega živeti v vzajemni skupnosti. Takšna skupnost bi bila carinska zveza, h kateri bi lahko pristopile tudi vse ostale balkanske države.

— **Še 500.000 Din za hmeljarje.** Po posredovanju gg. ministra n. r. dr. Kramerja in narodnega poslanca Ivana Prekorška je Privilegirana agrarna banka dovolila poleg že odobrenih 300 tisoč in naknadnih 200 tisoč danes še 500 tisoč dinarjev, skupno torej milijon dinarjev posojila Savinjski posojilnici in Hmeljarni v Žalcu za kratkoročne kredite hmeljarjem.

«Pojdite naprej in hodite tri korake pred nami...» se je glasilo strogo povelje.

Soba v podstrešju je bila zaklenjena. Najprej je potrkal oskrbnik, a ubežnica se ni oglasila. Potem pa je nastopil birič v imenu zakona. Tudi njemu se ni odzvala.

«Spet je pobegnila», je zaslutil načelnik. «Ali pa ste jo nalašč izpustili?» je prijel oskrbnika.

«Poprej se morate prepričati», je vedel Bunc, da ga sodijo krivično. «Pobegniti ni mogla, ker so vrata spodaj vedno zaprta. Bila je tako omagana, da se je komaj držala pokoncu.»

«Tedad bomo odprli s silo», je sklenil načelnik. Izdri je iz nožnice bodalo in privzdignil vrata.

Nesrečnica je ležala mrtva sredi sobe. Roke so ji bile krčevito sklenjene — dokaz, da je bila poslednja borba huda in strašna. Truplo je bilo že hladno. Smrt je morala že poprej nastopiti.

Tako je ugasnila njena slava, ki je tako visoko plapolala. Njena moč, pred katero so trepetale nedolžne žrtve, je ležala zrušena na tleh. Hitro je ovenela njena lepota, tolikokrat pohvaljena in občudovana.

«Ušla je pravici», je omenil birič po ugotovitvi njene smrti. «Naše delo je končano. Sama se je obsodila.»

Na mizi je stal kozarec s strupeno tekočino. Smrt je bila pojasnjena — lažna dedinja se je zastrupila, ker ni imela poguma, da bi se bila zagovarjala zaradi svojih strašnih zločinov. Pogin ji je bil namenjen v isti podstrešni sobi, kjer je hotela pred leti umoriti svojo nasprotnico.

Vest o njeni žalostni smrti se je hitro raznesla po okolici. V prvih jutrnjih urah je pripela na Petrinje. Knezu se je zresnilo lice. «Ali je res?» je komaj mogel verjeti. Pred oči mu je stopila njena podoba, kakršno je gledal tedaj, ko je pozval na dvor bogato grajsko dedinjo ter jo povzdignil v plemkinjo. Zakaj ni poslušal izkušene grofice Matilde, ki ga je svarila pred tem korakom. Takrat so se pojavile na dvoru prve sence, katere so ohladile toliko nežne ljubezni. Nikdar ni mislil, da mu bo njegova oboževanka napravila toliko sramote.

Tudi Bunc je prejel zaslužno plačilo. Menil je, da bo ušel pravici, a se je kruto varal. Biriči so preiskali njegovo stanovanje. Našli so terbo z denarjem, ki ga je nasilnik ugrabil svoji žrtvi. Tedaj ni pomagal noben izgovor; odvedli so ga v ječo, kamor je bil obsojen na dolga leta.

O smrti svoje zaveznice je izvedel tudi Bistan, preden so ga odvedli pod vislice na morišču. Njegova zadnja beseda je bila kletev, ki je veljala lažni dedinji grajskih zakladov.

45.

Robovje je dobilo novega gospodarja. Podložnikom, zatiranim in teptanim pod jarmom krivice, se je smehljala boljša bodočnost. Milan je razumel težave svojega ljudstva in Gizela je bila polna ljubezni in sočutja do ubogih trpinov.

Bližajoča se pomlad je tudi na Petrinjah spremenila ozračje. Knez Julijan je spoznal svoje

zmote in prosil kneginjo odpuščanja. Obljubil ji je, da se ne bo dal nikdar več tako nesrečno premotiti.

Kneginja mu je sicer odpustila, rekla pa je, da se odpoveduje dvoru ter se ni hotela vrniti. To je skesanega kneza silno bolelo.

Spomnil se je grofice Matilde. K nji se je zašel, ter jo prosil, naj posreduje. «Vaše besede delajo čudeže», jo je pohvalil. «Ako ne dosežete sprave, pa bom odložil knežjo čast in izginil s Petrinja...»

Grofica je bila usmiljena in spravljiva. Kar je obljubila, je tudi izvedla. Toda dolgo se je morala truditi, preden je kneginjo omečila. Obljubiti ji je morala, da jo bo spremila na Petrinje in ostala njena družabnica, kakor je bila pred razdorom. Potem sta zapustili samoto, kjer sta pokopali svoje grenke spomine na preteklost.

Sprejem na Petrinjah je bil ganljiv in prisrčen. Knez Julijan jima je hitel naproti s svojim dvornim spremstvom. «Odpustita!» ju je prosil s solzami. «Obžalujem svojo zaslepljenost.»

Manjkalo je samo še grofa Jermana. O njem niso vedeli drugega kakor to, da je prodal svoj grad ob jezeru in izginil v neznane kraje.

Nekaj dni pozneje se je vršila na Robovju imenitna slovesnost. Grofica Matilda je spremila svojega sina v grajsko kapelico, kjer ga je izročila pred oltarjem njegovi ljubljeni nevesti. Njuno trpljenje je bilo poplačano z obilnim blagoslovom.

DOPISI

HOTAVLJE. (Žrtev materinstva.) Zlostno so peli zvonovi, ko smo polagali prejšnji teden k večnemu počitku go. Jerico Božnar-Gabrovo, soprogo posestnika, mlinarja in lesnega trgovca Božnarja iz Hotavelj v Poljanski dolini. Pokojnica, doma iz ugledne in spoštovane hiše Gabrovih iz Puštala, se je poročila šele lani. Povila je dvojčka in se preselila z njima vred v večnost. Zemske ostanke matere in obeh otročičev, ki sta se poslovila od tega sveta kmalu za materjo, so položili na mrtvaški oder v Puštalu, kjer so se ljudje s solzami v očeh poslavljali od predobre žene, skrbne gospodinje in nesrečne matere. Naj počiva v miru!

MOJSTRANA. 15. t. m. nam je naša sokolska deca kot uvod v proslavo 20letnice ustanovitve društva, priredila lepo uspelo mladinsko akademijo. Prostrani vrt hotela «Triglava» se je napolnil kljub skrajno neugodnemu vremenu in tudi kljub temu, da smo radi nevihte morali vse preložiti od 16. na 18. uro. Iz prijaznosti so sodelovali taborniki «Sokola Ljubljana-Siška». Navdušenje občinstva je rastle od točke do točke. Osobito so želi priznanje člani «Sokola Ljubljana-Siška» s točko «Fra Diavolo», prav tako tudi vrsta na orodju. Vsem sodelujočim bodi izrečena iskrena zahvala! — Za 12. avgust, za naš veliki dan, že sedaj izdamo tajnost: vrsta «Sokola Ljubljana-Siška» nas omenjeni dan poseti ter nam pripravila prijetno presenečenje. 12. avgusta vsi v Mojstrano!

PTUJ. Občinske organizacije JNS priredijo javne shode, in sicer: osluševska 29. t. m. po rani maši na Polenšaku, velikonedeljska 5. avgusta po rani maši in juršinska 19. avgusta po rani maši. Povsod bo poročal sreški poslanec g. Lovro Petovar.

SV. KRIZ NAD MARIBOROM. V nedeljo dne 15. t. m. se je vršil tu velik obmejni narodni tabor. Bil je dan, kakršnega Sv. Križ še ni doživel. Nad 2000 ljudi od blizu in daleč je na naši severni meji manifestiralo za državno in narodno edinstvo. Po prisrčnem sprejemu vseh narodnih in narodnoobrambnih društev iz Maribora in okolice je odkorakal sprevod z godbo «Liro» na čelu k maši, pri kateri je nastopil pevski zbor «Jadranašev». Nato se je vršilo na trgu zborovanje, na katerem so govorili razni govorniki. Navdušeno je narod vzklikal najvišjemu čuvarju naše meje Nj. Vel. kralju Aleksandru I. Rešitelju severne meje generalu Maistru je bila z zborovanja odposlana pozdravna brzojavka z geslom: «Vsi za Maistrom pojdemo!» Zborovanju je sledil nastop četnikov in koncert tamburaškega zbora «Nanosa». Neugodno popoldansko vreme je preprežilo telovadni nastop mariborskega Sokola I. Da je ta tabor tako lepo končal, gre prvenstveno zahvala prireditelji Zvezi kulturnih društev iz Maribora pod predsedstvom g. Pirca. Nadalje se zahvaljujemo vsem društvom iz Maribora in okolice, posebno pa Sokolu I, Narodni Odbrani, «Jadrano», «Nanosu», C. M. D., «Meji» in Klubu koroških Slovencev. Toplo zahvalo naj prejmejo zastopniki oblastev, in sicer: sreski načelnik gospod dr. Senekovič, sreski šolski nadzornik gospod Ivan Tomašič, zastopnik mestne policije Maribora in zastopnik naše hrabre vojske. Naposled se zahvaljujemo vse n brez izjeme, tujcem in domačinom, ki so z delom pripomogli k nad vse lepemu izidu te narodne manifestacije. G. Ediju Verdoniku, tukajšnjemu domačinu in tajniku sreske organizacije JNS, in g. Ivanu Robniku, strokovnemu učitelju iz Maribora, pa za vse delo in ves trud «Bog plati!». Ob tej priliki se je nabralo 600 Din za revno šolsko dečo, za kar izreka šolsko učitelstvo najprisrčnejšo zahvalo.

SALOVCI. 15. julija t. l. se je vršil na šolskem dvorišču četrti javni nastop šalovskega Sokola. Lahko se reče, da je bil to že neke vrste okrožni zlet, saj so se ga udeležili bratje in sestre iz okoliških društev, iz Murske Sobote, Rakičana, Mač-

kovcev in Velikih Dolencev. Nastop je bil lepa manifestacija sokolske vzajemnosti in požrtvovalnosti, kajti nobena druga sila ne bi pripeljala toliko bratov tako daleč kakor sokolska ideja. Zenska deca iz Mačkovcev je prišla celo peš, kljub temu da je pretela nevihta. Sokoličice se niso ustrašile niti nevihte niti naporne poti, kajti njih mladi polet je bil res «čvrst sokolov polet». Iz takšnega krasnega sokolskega cvetja, upamo, da dozori tudi zlahka sokolski sad. Požrtvovalni načelnici pa naše popolno priznanje. Čeprav je še zmeraj stiska in je bil datum tudi že precej visok, vendar se je zbralo pri nastopu mnogo občinstva, največ domačinov, kar je znak, da je sokolstvo med narodom našlo razumevanje. Priznati pa moramo nekaj: med občinstvom nismo opazili nekaterih gospodov, ki včasih gumijo s svojim narodnjaštvom. Da, da! Kritizirati je pač lahko, malo težje je delati, najtežje je pa kritizirano stvar bolje napraviti. Predvsem zgled in šel nato besede!

Manifestacijsko zborovanje JNS v Brežicah

Sreski odbor jugoslovenske nacionalne stranke v Brežicah bo priredil v nedeljo 12. avgusta t. l. ob desetih dopoldne v Brežicah javen manifestacijski zbor, na katerem bodo govorili naslednji odposlanci stranke: minister Juraj Demetrovič, minister n. r. dr. Albert Kramer, minister n. r. Ivan Pucelj, narodni poslanci Milorad Marković, Juraj Cenkič, katoliški župnik iz Zlatara, Branko Avranović, pravoslavni prota Stjepan Šiftar in domači narodni poslanec Ivan Urek. Zbor bo ob vsakem vremenu.

DOMAČE NOVOSTI

* **Uradne ure samo dopoldne.** Na podlagi rešenja ministrskega sveta bodo od 24. julija dalje do preklica v vseh državnih uradih uradne ure od pol 8. do pol 14. Ministrski svet je izdal ta ukrep zaradi neznosne vročine, ki je zavladovala po vsej državi.

* **Velika gasilska slavnost.** V dneh 4. in 5. avgusta se bo vršil v obmejni Gornji Radgoni velik narodni gasilski zlet s sodelovanjem Gasilske zajednice dravske banovine. Ta narodna gasilska slavnost bo prva v večjem obsegu po uveljavitvi novega gasilskega zakona ter je namenjena predvsem za čete iz bivše mariborske oblasti. Prijavljenih je že nad 2000 gasilcev.

* **Poučni izlet vinogradnikov.** Podružnica vinarskega društva v Ljutomeru bo priredila poučni izlet v soboto 28. julija t. l. Odhod s prvim vlakom do Hrasnja, od tod peš čez vinograde do Kopele, kjer bo obed. Zatem pojedemo peš čez Janžev vrh do Gornje Radgone. Pri Kopele nameravamo sprožiti nekaj raket za streljanje proti toči. Videli bomo tudi delo v praksi, ker je delavnik. Kdor se namerava udeležiti in dobiti obed, naj se pravočasno javi na gorenji naslov. Vinogradniki in sadjarji pridite!

* **Železničarjem vrnjene režijske karte.** Minister za promet g. inž. Ognjen Kuzmanović je izdal z veljavnostjo od 1. avgusta nov pravilnik za železničarske karte. Po tem pravilniku bodo zopet uvedene 1. julija ukinjene ugodnosti za vse državno prometno osebje. Prej veljavne doležbe se izpremenile v toliko, da se cena režijskih kart zviša od 10 na 20 odstotkov normalne voznine. Z istim odlokom so vrnjene prejšnje železniške ugodnosti pod enakimi pogoji tudi vsem delavcem prometnih ustanov in njihovim rodbinam, nadalje železniškim zdravnikom in njihovim rodbinam s pravico do vožnje v razredu, kakor velja za ostalo prometno osebje. Dočim so delavci, ki stanujejo izven kraja svoje zaposlitve, uživali ugodnosti znižane odtodno brezplačne vožnje samo za razdaljo do 30 km, se

z novim pravilnikom, ki stopi v veljavo 1. avgusta, priznajo te ugodnosti za daljavo 50 km od kraja njihove zaposlitve do njihovih bivališč. S tem bo znatno olajšan položaj mnogim delavcem, ki bi sploh ne mogli več v službo, ako bi obveljali prejšnji poostreni ukrepi. Za vrnitev režijskih kart so se odločno zavzeli tudi vsi narodni poslanci in senatorji dravske banovine, zlasti pa g. dr. Albert Kramer. Njihovo posredovanje je imelo uspeh in jim bodo zato gotovo hvalježni vsi železničarji. Povišanje režijske cene od 10 na 20 odstotkov je sicer neprijetna zadeva, vendar pa se dá to prenesti in zagovarjati, saj je splošno znano, da gospodarska kriza ni prizanesla niti državnim železnicam. Ker so bile že ponovno povišane železniške tarife, se prometni minister ni mogel izogniti, da ne bi povišal tudi cen režijskih kart. Gotovo pa pomeni kljub temu vrnitev režijskih kart velik uspeh odločne intervencije JNS.

* **JNS v konjiškem srezu.** Predzadnje nedeljo je imel narodni poslanec g. Gajšek po prvi maši shod pri Svetem Jerneju v Vališerjevi gostilni. Zbralo se je lepo število poslušalcev, po večini posestnikov, ki so s pazljivostjo poslušali govornika izvajanja o gospodarski politiki stranke, zlasti o proračunu, zakonu o zaščiti kmetov in naredbi o zaščiti obrtnikov in trgovcev, ki bo v kratkem izšla. Prisotni so iznesli prošnje občine, posebno glede perečega vprašanja regulacije Ličence, osuševanja travnikov in poprave občinskih cest. Zborovanje je trajalo preko dve uri.

* **Izpitni za gozdne čuvaje** bodo ob koncu leta. Interesenti naj vložijo prošnje do 31. t. m. Glede prilog k prošnji dobijo interesenti informacije pri pristojnih sreskih načelnstvih, odnosno v razglasih, ki so bili objavljeni v «Službenem listu» 16. t. m., 20. in 23. junija letos. To si lahko prečitajo v občinskih pisarnah.

* **Vseslovaški čebelarški kongres v zvezi s čebelarstvo** bo letos v dneh od 26. do 31. avgusta v Beogradu. To bo velika skupščina slovaških čebelarjev iz Češkoslovaške, Poljske, Rusije in Bolgarske. Važna predavanja na kongresu bodo pokazala uspehe in napredek slovaškega čebelarstva ter podala smernice za njegov bodoči razvoj. Jako zanimiva bo razstava, ki bo podala sliko celotnega našega čebelarstva stanja. Našim čebelarjem bo dana izredno ugodna prilika, da si bodo lahko za majhen denar ogledali to velpomembno prireditve. Polovična vozna cena 236 Din tja in nazaj pa ni nikak previsok znesek, da bi ga čebelarji ne mogli žrtvovati. Čebelarji, prijavite se glavnemu tajništvu Čebelarkega društva in zahtevajte pojasnila. Pripravite predmete za razstavo, ki jih bo društvo skupno odposlalo v Beograd. Razstavni predmeti morajo biti Čebelarskemu društvu prijavljeni najkasneje do 1. avgusta.

* **Nemški glas o Jugoslaviji.** Nemški dnevnik «National-Zeitung», ki izhaja v Münstru, je po uveljavitvi trgovinske pogodbe med Jugoslavijo in Nemčijo poslal v našo državo svojega posebnega poročevalca, da opiše prirodne, narodne in ljudske zanimivosti naših krajev. Jugoslavija uživa med Nemci že lep sloves zaradi svojih lepote in je po slikovitosti svojih južnih krajev za Nemce še posebno privlačna. Glavno pa je, da vsak nemški letovišar lahko s svojo dobro marko živi in potuje po Jugoslaviji ceneje kakor doma. Po uveljavitvi trgovinske pogodbe, ki dopušča nemškim letoviščarjem, da lahko s seboj na pot v Jugoslavijo vzamejo toliko denarja, da lahko v Jugoslaviji izhajajo udobno vsaj tri mesece, je delovanje za obisk naših krajev, zlasti v zapadno-nemških pokrajinah, kjer Jugoslavijo po zaslugi naših ljudi že doslej kolikor toliko poznajo, prav veliko. Posebni dopisnik dnevnika «National-Zeitung» je napisal članek z naslovom «Jugoslavija dežela bodočnosti». Cel. stran obsega ta zanimivi dopis, opremljen s tremi velikimi lepimi slikami, ki predstavljajo šumadinsko nošo, pogled na Prizren in jadrnico v Obrovcu. Pisec zlasti poudarja ogromni napredek Zagreba in Beograda. V Ljubljano ga, žal, tokrat ni nanesla poš-

Slaveč našega viteškega kralja in njegovo veliko priljubljenost med narodom, obuja pisec tudi spomine na veliko žalostno srbskega rodu, na albansko Golgoto, na Krf. V celoti je članek podan zelo lepo in stvarno in je za Nemce dobro poučen.

* **Akademski slikar je slikal tisočake.** V Banji Luki in okolici so se zadnje dni pojavili v prometu ponarejeni tisočdinarski bankovci, ki so bili tako dobro izdelani, da so se komaj ločili od pravih. Policija je začela odločno preiskavo že po prvih prijavah. Osumila je najprej starega ponarejevalca Leopolda Neusareka, po rodu Poljaka, ki je zaradi ponarejanja bankovcev že sedel. Neusarek se je leta 1932. naselil v Banji Luki in odprl tam slikarski atelje. Ko so policijski organi zgodaj zjutraj obiskali Neusareka, je bil ta ves prepaden, in ne brez vzroka, kakor je pokazala preiskava. Policija je našla v stanovanju na majhni pisalni mizi okrog 30 stekleničic raznih barv, več čopičev in klišejev in štiri tisočdinarske bankovce, izmed katerih je bil eden že izdelan, a drugi trije so bili šele napol dodelani. Redarstvo je takoj aretiralo Neusareka in njegovo priležnico, neko Bernardo Ugrinovo iz Splita, ter zaplenilo tudi ves material za ponarejanje. Neusarek je brez vsakega olepšavanja priznal krivdo. Iz njegovih izpovedi še ni jasno, koliko ponarejenjcev je že spravil v promet. Očitno tega noče povedati.

* **Nov proces proti vstašcem.** V ponedeljek se je pričela pred sodiščem za zaščito države razprava proti Stjepanu Petroviću, trgovinskemu pomočniku iz Hlebina, in tovarišem. Vseh obtožencev je 31. Vsi so obtoženi na podlagi zakona o zaščiti države, ker so novembra meseca l. 1932. odšli na Madžarsko in stopili v Janka-Pusti v organizacijo vstašev, čeprav so vedeli, da je namen te organizacije, ogražati javni mir in red v državi.

* **Prva tvornica padal v naši državi.** Preteklo sredo so v Indiji svečano otvorili prvo domačo tvornico padal. Nekaj padal so že preizkusili pred strokovno komisijo v Beogradu na letališču in so se dobro obnesla.

* **Hitra izsleditev nezaželenih obiskovalcev.** Hudo brezdelje, ki vlada v Zagorju, zavaja na kriva pota. Ko je bila družina posestnika Odlazka iz Cilence na polju, sta porabila to priliko dva mlada brezposelna fanta, vdrla v hišo in odnesla 1050 Din. Fanta sta po tatvini odšla v neko gostilno v Toplicah. O tatvini obveščeni orožniki so šli hitro na posel in izsledili oba tatiča pri kozarcu pijače. Odvedli so ju na postajo, kjer sta po dolgem zasliševanju naposled tatvino priznala in tudi povedala, kam sta denar zakopala. Posestnik je tako dobil skoro ves denar nazaj.

* **Tihotapec je prodajal sodo za saharin.** Pred dnevi je počteno nasedel premetenemu tihotapcu zidar Franc Koštomaj iz Škarbe pri Ptujju. Od policije zasledovana tihotapeca Jakob Svare in Evgen Stančič sta že dalje časa ponujala v nakup večje količine saharina. Prvi se je oglašil tudi pri omenjenem zidarju in ga navdušil za svoje tihotapsko blago. Lahkoverni zidar se je dal res pogovoriti in kupil štiri kilograme saharina. Ko pa je mož odprl zaboj, je v svoje veliko začudenje opazil, da ni kupil saharina, marveč navadno sodo.

* **Dva nova sejma v Lescah.** Uprava občine Lesca poroča, da je banska uprava s odlokom z dne 1. junija letos dovolila, da bosta v Lescah vsakoletno poleg že obstoječih še dva nova živinska sejma, in sicer dne 13. junija (na dan svetega Antona Padovanskega) in dne 16. avgusta (na dan sv. Roka). Rokov sejem se bo že letos vršil.

* **Kmečki praznik na Krškem polju** bo tudi letos dne 15. avgusta. Na sporodu so velike konjske dirke. Pojasnila daje in prijave sprejema le do 13. avgusta g. Anton Gliha, Krško.

* **V Westnovi tvornici grozi 700 delavcem izguba zaslužka.** V Westnovi tvornici v Gaberju je že nad tri leta uveden skrajšan delovni čas in je delavstvo zaslužilo manj, kakor je potrebovalo

za najnujnejšo hrano in stanovanje. V tovarni delajo že dalje časa po dva do tri dni na teden. Ker so se pa naročila v zadnjem času zelo skrčila, namerava podjetje poslati delavstvo za štiri do pet tednov na neplačan dopust. Če tvornica izvede to namero, ostane v podjetju samo 150 delavcev, ki bodo zaposleni pri popravilih, medtem ko ostalih 700 delavcev z družinami vred izgubi zaslužek in kruh. Delavstvo, ki že tako živi v največji bedi, je ta vest silno vznemirila. Zaradi nameravanega ukinjenja obratovanja je bila v sredo v Celju ves dan konferenca, ki so se je udeležili zastopniki podjetja in delavcev. Pogajanja so bila zvečer prekinjena in se bodo nadaljevala.

* **Litija dobi meščansko šolo.** Oba odločilna občinska odbora, litijski in šmartenski, sta pristala na kritje stroškov za meščansko šolo, ki je tako dejansko že zagotovljena.

* **Žalostna smrt kmetkega buditelja.** Znani ljubljanski odvetnik g. dr. Janže Novak je te dni preminul tragične smrti. Na Loparu pri Rabu, kjer je bil s svojima sinčkoma na letovišču, je dobil solnčarico, kateri je podlegel že med prevozom s Sušaka v ljubljansko bolnišnico. Star je bil komaj 41 let. Njegova nedoletna sinova, ki sta že predlanskim izgubila mater, sta postala čez noč siroti. Pokojni dr. Janže Novak je bil rojen kot sin kmečkih staršev v Notranjih gorah. V svojih srednješolskih letih se je z mladeniškim ognjem oklenil jugoslovenske ideje. Med vojno je bil skupno z voditeljem preporodovske mladine Endlicherjem zaprt v Karlau-u pri Gradcu in je bil priča njegove mučeniške smrti. Kot navdušen nacionalist je Janže Novak po prevratu stopil brez oklevanja v koroško legijo in odšel na fronto v Podroščici, kjer so se vršili ljuti boji za predor in kjer je dobil tudi pljučnico. Pokojnikovo udejstvovanje v javnem življenju je bilo živahno in vsestransko. Dr. Novak je bil znan zlasti kot organizator kmetke mladine. Pokojnikovo truplo so prepeljali v rodne Notranje gorice, kjer so ga ob veliki udeležbi položili k večnemu počitku. Bodi mu ohranjen časten spomin, žalujočim naše najiskrenejše sožalje!

* **Nesreča pri delu.** Pri mladi se je ponesrečil 24letni posestnikov sin Vinko Pecko iz Mestinja. Mlatilnica ga je zgrabila za desnico in mu odrezala vse prste.

* **Tri žrtve Save na en dan.** V Vikrčah sta preteklo nedeljo utonila 11letni Jurij in 9letni Janko Štancar, v Kranju pa 23letni delavec Franc Gros.

* **Zrtev planin.** Pod Špikom se je ubil učitelj Štefan Milan Košir iz Loga pri Kranjski gori.

* **Oje ga je usmrtilo.** Preteklo nedeljo se je peljal viničarski sin Franc Lesjak iz Presike na kolesu k maši v Ljutomer. Ko je privozil blizu železniškega prelaza, se je z vso silo zaletel v nasproti prihajajoči voz, tako da ga je konec ojesa udaril v želodčno jamico. Zgrudil se je s kolesa in kmalu izdihnil.

* **Nezgodna na paši.** 10letno delavčevo hčerko Drago Hreničevo iz Cvetina pri Ptujju, ki je pasla na travniku živino, je napadla krava in jo sunila z rogovi v prsa. Prizadela ji je hudo poškodbo. Deklico so prepeljali v ptujsko bolnišnico.

* **Ciganska nadloga.** Nedavno so napravili cigani Gomani drzen obisk v hišo Brigitte Vidgajve na Primskovem. Kmetija je na samem, domači pa so šli zdoma na njivo. Dasi so bila večna vrata močno zaklenjena, sta dva cigana našla pot v hišo. Snela sta okno, nato pa sta zlezla notri in preiskala vso domačijo. Pokradla sta 600 Din, 12 kg slanine, dve svinjski plečeti, dve ženski obleki in še drugo. Orožniki so spravili cigane na varno.

* **Deklece se utopilo v mlaki.** Pri Sv. Križu nad Mariborom se je dogodila smrtna nesreča, ki je zahtevala življenje dveletnega dekletca. Pri posestniku Lajnščaku so mlatici ter so bili vsi domači zaposleni pri mlaticini. Medtem se je dveletna Lajnščakova hčerka Marija igrala s sosedovimi otroci pri kopici slame, nato pa je šla v vrt soseda Kijronje, kjer je utonila v globoki mlaki. Pazite na otroke!

* **Prva letošnja žrtev Savinje v Celju.** Pretekli petek popoldne se je kopal v Savinji pod levškim mostom 31letni zidar Jože Turnšek iz Levca. V globoki vodi ga je nenadno popadla božjast in nesrečnež je izginil v vodi. Ko so ga pozneje našli in potegnili na breg, je bil že mrtev. Zapušča ženo in dva otroka.

* **Naplavljeno truplo.** Pri Sv. Lovrencu na Pohorju je Drava naplavila truplo neznanega moškega. Komisija je dognala, da je truplo ležalo že 14 dni v vodi. Utopljenec je star okrog 40 let, je 137 cm visok, ima široko glavo, kostanjeve lase s plešo, brazgotino preko desne polovice obraza, črno podplutbo pod nohtom prstanca leve roke, oblečen pa je v pisano srajco in bele hlače. Znakov nasilne smrti ni bilo videti. Utopljenca so pokopali na pokopališču pri Devici Mariji v Pušcavi.

* **Dve žrtvi ciganskega čaranja.** Iz Litije pišejo: Te dni sta se potikali v naši okolici dve mladi in zgovorni ciganki, ki nista le mešali glav zastopnikom moškega spola, temveč sta se tudi sicer udeleževali. Tako sta se zgledali v samotni hišici pri železničarjevi ženi Marički. Pričeli sta ji prerokovati srečo iz kvart in izteklo se je tako, da čaka železničarko mnogo denarja... «Denar vam pa moramo zagovoriti!» sta menili ciganki. «Prinesite denar, nad katerim bova govorili čarodajne besede!» Marička je odšla in se vrnila s prihrankom za slabe čase, dvema ušočakoma. Nato sta pričeli ciganki izgovarjati čudne besede. Zavijali sta denar v papir in potem v cunjje. Marička je morala na zavojček z bankovcema sestri in potem poklekni. Ciganki sta ji ga dali v nedrje. «Zdaj boš na tem zavitku spala vso noč!» sta ji ukazali črni lepotic, zjutraj ga pa bova še enkrat zagovorili in potem bo moral na njem spati še mož tri noči!» Marički je bilo na tem, da ne bi izvedel za njeno pajdašenje s Hudorovičkama njen mož. Zato je poprosila ciganki, naj prideta zarana, preden se mož vrne iz nočne službe. Vsa trojica se je nato zmenila za sestanek ob 5. zjutraj. Hudorovički sta prišli točno. Nato sta vzeli Marički iz postelje zamotana bankovca, da je ženica lahko menila, da ni bilo vmes nikaškega sleparstva, kakor se je vso noč bala. Pogledati pa se ni upala, ker sta ji ciganki zapretili, da bi pogled nepoklicanega očesa skvaril vso srečo in bi morda še celo denar izginil. Nato sta pričeli črni čarodejki novo čaranja. Spet sta denar previjali, krožili nad njim z razprostrtimi rokami in ga zatem trdno zavili ter ga vpricho Maričke položili v moževo posteljo, kjer mora ostati tri noči in ga sme ženica šele potem skrivaj vzeti iz moževe slamnjače. Ciganki sta se nato obdarovani naglo poslovili. Minile so tri noči. Gospa Marička je skrivaj odprla čudodelni omoč, v katerem pa razen papirja in cunj ni bilo nič drugega. Marička se je ves dan žalostila in se pripravljala, kako naj razodene svojo nesrečo. Najprej jo je zaupala svoji prijateljici na Spodnjem Logu. Ta je pa imela enake skrbi. Tudi njo sta pripravili zviti črni potepinki ob večjo vsoto. Obe črnooki lepotici bodo poiskala oblastva in jima preprečila nadaljnje čaranja...

* **Zagonetna smrt v vodnjaku.** Preiskava glede smrti Vincenca Majdiča iz Ježe, o katerem smo pisali, je zaključena. Sodna komisija je dokazala, da Majdiča ni nihče udaril in da rane nad tilnikom ne izvirajo od napada, temveč da gre za nesrečo vinjenega moža, ki je zadremal na vodnjakovem oklepu.

* **Huda nesreča.** Na Večni poti pri Ljubljani je prišel pod kolesa voznik Peter Erjavec, star 31 let in uslužben pri lesni industriji Šimič v Brodovljah pri Škofji Loki, ko je peljal težak voz zabojev. Malo pred Kosezami pa je padel en zaboj na konje, ki so se splašili in zdirljali v blazni naglici. Med dirom se je voz prevrnil in pokopal voznika Erjavca. Kolesa so šla Erjavcu čez trebuh. Erjavčevo stanje je zelo resno.

* **Zasut.** V Ščavnici se je v tamošnji gramozni jami zgodila huda nesreča. Gramoz je zasul hlapca Karla Šnuderla ter so ga tovariši še komaj živega rešili iz objema smrti. Nevarno poškodovanega so spravili v mariborsko bolnišnico.

* **S pogojno sodbo se ni žaliti.** Pred mariborskimi malim senatom so obsodili te dni 24letnega delavca Antona Ljubša iz Maribora, in sicer na leto dni strogega zapora. Ljubša je bil na isto kazen obsojen pred nekaj dnevi zaradi številnih tatvin, sodniki pa so bili takrat bolj mehkega srca ter so mu jo dali samo pogojno. Toda Ljubša je pokazal malo hvaležnosti za tako dobrotu. Komaj je prišel s sodišča od razprave, že je izmaknil pred sodiščem stoječe kolo, katerega lastnik je bil v sodnem poslopju. Tatuna so pa kmalu dobili ter ga vnovič spravili pred sodišče. To je imelo to pot lahko delo, ker je samo prvo pogojno sodbo izpremenilo v nepogojno in so pazniki Ljubšo kar iz sodne dvorane odvedli za zamrežena okna.

* **Človeške žrtve živinske kuge.** V vasi Kočičah, občina Zetale, je te dni zaklal kmet Kores Jurij vola, pri čemer so mu pomagali njegova žena Ana, posestnik Bele Tomaž in Klanjšek Anton. Vsi štirje so se pri delu okužili z živinsko boleznijo vraničnim prisadom, za katerim je bil vol zbolel. Kmalu so postali vsi zabuhli in ker bolezen ni samo smrtnonevarna, marveč tudi nalezljiva, so jih nemudno odpeljali v ptujsko bolnišnico, kjer so vsi štirje v izolirnici. Kores Ana je že podlegla zastrupljenju, ostali pa so v smrtni nevarnosti. Med vaškim prebivalstvom vlada velik strah pred to boleznijo, ker je mnogo vaščanov uživalo meso bolnega vola. Po izjavi zdravnikov pa je uživanje takega mesa, če je dobro prekuhano, brez nevarnosti. Okužiš se le od svežega mesa bolne živine. Opozarjamo, da se mora vsak primer bolelosti za vraničnim prisadom prijavit pristojnemu zdravniku, odnosno se naj vsak tak bolnik takoj napoti v najbližjo bolnišnico. Stanje omenjenih okuženecv je zelo kritično. Posestnik Kores je izgubil poleg vola še sedem svinj, ki so delno poginile, delno pa so jih zaradi bolezni morali predčasno zaklati.

* **Borba davici in škrlatinki.** Ljubljanski Higijenski (Zdravstveni) zavod je v prvi polovici letošnjega leta izvršil ogromno delo. Po vseh oddelkih delo narašča v tolikšni meri, da postaja vprašanje novega poslopja za zavod vedno bolj pereče. Naj navedemo samo podatke o delu najstarejšega in najvažnejšega oddelka, ki najbolj nazorno podaja sliko o porastu celotnega zdravstvenega obrata in prometa v naši banovini. Oddelek za raziskavanje bacilov in nalezljivih bolezni se bavi z ugotavljanjem in pobijanjem nalezljivih bolezni, vodi nadzorstvo nad razkuževanjem v dravski banovini, oskrbuje prevoz za nalezljivimi boleznimi obolelih v bolnišnico, vrši cepljenje proti nalezljivim boleznim in ima poseben odsek za cepljenje proti steklini. Oddelek sprejema kužni material najrazličnejšega izvora in na njem s posebnimi preiskavami ugotavlja vrsto bolezni. V letu 1932. je izvršil 27.381 preiskav, v letu 1933. 34.063, v prvih šestih mesecih leta 1934. pa 31.434 preiskav, torej mnogo več kakor vse leto 1932. Oddelku je bila namreč letos poverjena naloga, da poleg običajnega dela znanstveno preuči vprašanja davice, ki se širi v naših krajih v vedno večjem obsegu. Na vzročnike davice je bila preiskana vsa osnovna in srednješolska deca v Ljubljani in Novem mestu, po številu preko 12.000. Med 12.000 zdravimi otroki so bili najdeni bacili davice v 473 primerih, to je približno v 4 odstotkih. Istočasno so se cepili (imunizirali) vsi otroci sreza ljubljanske okolice od 2. do 10. starostnega leta proti davici in škrlatinki obenem (preko 10.000). Proti steklini pa je bilo cepljenih 68 oseb. Od teh je bilo 25 ugriznjenih na golo telo in 43 skozi obleko. 63 oseb je bilo ugriznjenih od psov, trije od mačk, eden od konja in eden od podgane. Smrtnih primerov zaradi stekline ni bilo kakor tudi ne nepravilno cepljenju. Poleg tega je vršil oddelek uspešno pobijanje ostalih nalezljivih bolezni.

* **Žrtvi Krke.** Že v marcu se je hotela kopati pri Novem mestu nedavno 24letna Reza Mojstovičeva. Nenadoma ji je spodrsnilo in izginila je v globoki vodi. Ker ni znala plavati, jo je tok zanesel proti sredini. V bližini je bil Stanko

Bernard, ki je takoj skočil za njo. Nesrečnica pa se ga je tako močno oklenila, da sta kmalu oba izginila pod vodo. Na pomoč jima je prihitel Mirko Muren, ki pa je mogel rešiti samo Bernarda, dočim dekletu kljub vsemu prizadevanju niso mogli več rešiti žive. Pokojna Reza je bila zelo pridno dekletu ter je njena tragična smrt posebno hudo zadela njeno mater, ki jo je podpirala.

* **Nesreča užitkarja.** Užitkar Janez Riegler, star 51 let in doma iz Praproč, je vozil v gozdni strmini steljo v dolino. Pri tem je palet z voza in so ga konji pohodili ter mu strli vsa rebra.

* **Neznan samomorilec.** Te dni so našli na Ovsišah pri Podnartu v gozdu neznanega obošenca. Pregled trupla je ugotovil, da se je neznan možki, star okrog 30 let, visok do 177 cm, kostanjevih las, napravljen v zelenkasto križasto obleko, pristriženih brk, sivih oči in zdravih zob obesil z usnjenim pasom na gabrovo drevo. Nesrečnik je pred samomorom zažgal vse svoje papirje, dobili so se le še majhni ostanki papirjev na majhnem pogorišču nekaj metrov od drevesa. Očitno je tujec hotel zabrisati za seboj sled. Našli so pri njem srebrno žepno uro z verižico, glavnik, molek, železen nož z napisom «Sarajevo» in pet dinarjev gotovine. Iz vseh teh okoliščin je jasno, da gre za samomor in da je vsak zločin izključen. Kdor bi o neznancu kaj vedel, naj se izvoli obrniti na orožniško postajo v Podnartu, kjer so tudi shranjeni vsi najdeni predmeti.

* **5000 km na konju.** V Maribor je prijezdil te dni rumunski novinar g. Jakob K l e n i n iz Bukarešte, ki je na potovanju skozi države Male zveze. Potuje pa na konju, polnokrvnem arabcu «Golden Boy». Jezdeca in konja so sprejeli častniki 32. art. polka v Mariboru kot svojega gosta. Novinar se je napotil iz Bukarešte 21. aprila ter je prejezdil vso Poljsko, Češkoslovaško in Avstrijo. Iz Maribora se poda čez Varaždin in Osijek v Beograd, od tam pa čez Turn Severin v Bukarešto, kamor misli dospeti 1. septembra. Skupno je sedaj na potovanju že štiri mesece. V tem času je presedel celih 59 dni v sedlu. Na vsake tri dni jahanja sledi en dan počitka, v mestih pa se zadrži tudi več dni. Celokupna dolžina poti bo znašala 5400 km. Dve tretjini poti je že napravil in to brez vsake nezgode ali neprilike. Po povratku domov namerava svoje doživljaje opisati.

* **Strelna ubija živino.** V zadnjih dnevih je strela tudi v Beli Krajini močno treskala. Na piko si je vzela predvsem živino. Predzadnji petek zjutraj je ubila posestniku Goršetu iz Obrha pri Dragatušu vola in dve kravi, od katerih bi imela ena čez en mesec tele. To je za Goršeta velika nesreča. Pa najbrže bi bila strela tudi njega samega ubila, če ne bi bil v usodnem trenutku stekel domov po dežnik. — Istega dne je ubila strela dvojico glav živine Juretu Tkaliču iz Pribincev pri Adlešičih.

* **Požari.** Predzadnje nedelje se je pripodila nevihta nad Poljčane in je udarila strela v kovačnico posestnika in gostilničarja Mlakarja v Spodnjih Lažah. Ljudje, ki jih je bilo ta čas polno v gostilni, so ogenj hitro udušili. — Požar je uničil gospodarsko poslopje gospodu Peelju v Podgradu pri Zalogu. Gasilci iz Zgornjega Kašlja in Zaloga so bili takoj na kraju nesreče in s svojimi motorkama obvarovali stanovanjsko poslopje. — Predzadnje nedelje, ko je popoldne besnela tudi po Gorenjskem silovita nevihta, spremljana z gromom in treskom, je strela udarila v gospodarska poslopja posestnice Marije Zmrzlikarjeve v Sp. Brniku, občina Cerklje pri Kranju. Prvi je požar opazil posestnik France Kristanc, ki je skočil v hlev, da je z največjo težavo in z lastno življenjsko nevarnostjo rešil Zmrzlikarjevino živino. Požar je uničil vsa gospodarska poslopja. — V Zabji vasi pri Novem mestu je nastal požar v stanovanjski hiši Jožeta Mikeca. Kljub takojšnji pomoči novomeških gasilcev je hiša pogorela do tal. — Domačija Frančeta Hribarja na Strmicah je postala žrtev požara.

Sredi noči je pričelo goreti gospodarsko poslopje. Prihitei so sosedje in gasilci, toda brizgalna ni mogla delovati, ker tam primanjkuje vode. Po kratkem času je bila v plamenih tudi Hribarjeva hiša. Razen hiše in gospodarskega poslopja je zgorelo tudi dosti mrve in ostalega letošnjega pridelka. O požaru sumijo, da ga je zanela zločinska roka. — Predzadnje nedelje popoldne je začelo nenadno goreti podstrešje gospodarskega poslopja Jožeta Trčka v Šikolah. Kljub temu, da je bilo poslopje krito z opeko, je ogenj kmalu uničil vso zgradbo. Zgorela sta razen hleva tudi kletno poslopje in skedenj s kolarnico in z vso zalogo poljskih pridelkov, z dvema težkima vozovoma in raznim gospodarskim orodjem. Na pomoč so prihitei gasilci iz Šikol, ki so se lotili reševalnih del. Rešili so živino in obvarovali stanovanjsko poslopje pred ognjem. Kako je nastal ogenj, se ne ve.

* **Strelna vžiga.** Na Radizelu pri Račah je tresčilo v z opeko krito gospodarsko poslopje posestnika Franca Špeleca. Poslopje je zgorelo z vso zalogo krme do tal.

* **Na Dravskem polju je zopet gorelo.** Okrog treh zjutraj je preteklo sredo izbruhnil požar v gospodarskem poslopju posestnika Jožeta Trčka v Šikolah. Mlatiči, ki so še trdo spali, so komaj rešili golo življenje, obleka in nekaj denarja pa jim je zgorelo. Ogenj se je naglo razširil na vse ostale gospodarske objekte in jih upepelil do tal. Zgorel je ves poljski pridelek in gospodarsko orodje, med tem tudi mlatilnica, ki se je slučajno nahajala blizu skednja. Domačim gasilcem se je zahvaliti, da se ogenj ni razširil na stanovanjsko poslopje. Trčko ima nad 60.000 Din škode, ki je pa krita z zavarovalnino. Mlatilnica sama je bila vredna okrog 20.000 Din.

* **Toča in strela.** Predzadnje nedelje je bila za župnijo Sv. Lenart nesrečna. Ob 3. popoldne se je utrgal oblak nad vasi Sv. Petrom, Gozdecem, Erjavčkom in Razborom. Lilo je ko iz škafa tako, da je voda odnašala cesto. Medtem je padala toča, ki je uničila žito. Posestniku Gučku Rudolfu je udarila strela v kozolec, ki je pogorel do tal.

* **Rokovnjaški pojavi v ptujski okolici.** V ptujski okolici, in sicer na javni cesti Ptuj—Ptujška gora so se pred dnevi pojavili trije možki z rokovnjaškimi manirami. Napadali so ljudi na cesti in povzročili veliko strahu med prebivalstvom. Oboroženi so bili z železnimi palicami, noži in puškami. Tolovaji so bili skrajno predrzni, napadli so vsakega, kdor se je pojavil na cesti, tako da je bil cestni promet ogrožen. Napadeni so bili med drugim Franc Gajser, delavec iz Stopercev, ko se je vračal iz Ptuja na svoj dom, Martin Zunkovič, posestnik iz Podloža, in še neki voznik iz Cirkovcev. Gajser se je rešil z begom, ostala dva pa se imata zahvaliti hitrim konjem, da nista postala žrtvi tolovajev. Napadena je bila cela gruča fantov iz Majšperga, ki so se vračali iz Ptuja na svoje domove. Tudi ti so se rešili z begom, čeprav so tolovaji za njimi streljali, k sreči pa nikogar zadeli. Tolovaji so izginili, kakor hitro so se na prijave pojavili orožniki, vendar so jim že na sledu.

* **Cigani so jih napadli.** Te dni sta se vračala domov iz Počehove Ivan Kmetič z ženo in otrokom in njegov prijatelj Frie Fišer. Že blizu Ptuja pa so jih nenadno napadli cigani-muzikanti. Kmetič in Fišer sta se postavila v bran, a sta dobila tako hude poškodbe, da so morali reševalci oba prepeljati v bolnišnico. Za napadalce poizvedujejo orožniki.

* **Strelna.** Iz Grahovega pri Cerknici poročajo: V nedeljo popoldne je razsajala silna nevihta z velikim nalivom med gromom in treskom. Tresčilo je v Žerovnici v Majerjevo hišo, katere je do tal pogorela, kakor tudi hlev in svinjak. Zgorela sta tudi dva prašiča. Pogorel je tudi Jeretov in Babičev hlev in svinjaki. Pri Babiču tudi eno žrebe. Bolnega Majerja so morali prenesti iz goreče hiše. Bajje Majer ni plačal zavarovalnine.

* **Cigani so ukradli štiriletno deklico.** Policija je aretirala neko cigansko beračico, ki je beračila s štiriletno deklico, in dognala, da je deklica

hčerka rodbine Rastovšakove iz Karlovca z imenom Mica. Policijskim organom je deklica sama izjavila, da je iz Karlovca in da ima mater, ki ni črna. Nesrečna deklica je mislila, da jo je mati prodala ciganom za kazen, ker ni hotela matere ubogati. Mater so takoj poklicali v Brčko.

* **Nevaren tatič** je 19letni Stanko Selič, doma iz Jurkloštra. Pobegnil je bil iz banovinske popoljševalnice v Ponovičah, kamor ga ne nameravajo več sprejeti, ker je nepopoljšljiv. Nedavno je ukradel organistu g. Ivanu Ulagi v Hrastniku obleko. Po tatvini je pa zamenjal suknjič nekega hrastniškega brezposelnega z ukradenim suknjičem. Selič je kazal po Hrastniku svojim znancom davčno knjigo na ime Jožeta Povšeta. To je bila edina listina, ki jo je imel s seboj. Najbrže se zdaj izdaja pod tem imenom.

IZ POPOTNIKOVE TORBE

ZBOR JNS V ŠKOFJI LOKI.

Velika udeležba na sestanku občinske organizacije JNS dne 20. t. m., še bolj pa razprava, ki so se je udeleževali do malega vsi navzočni, je pokazala, da združuje JNS pod svojim okriljem somišljenike, ki motre vse dogodke z veliko pozornostjo. Na zboru škofjeloške JNS v mestni posvetovalnici je podal odbor v sredo poročilo o svojem dosedanjem delovanju. Zbor je otvoril in vodil škofjeloški župan, notar g. Stevo Šink, ki je uvodoma omenjal zgrešeni nastop bojevnikov in vprašanje škofjeloškega sreza, ki kljub vsemu prizadevanju krajevnih činiteljev ne more z mrtve točke. Obširno tajniško poročilo g. Vojteha Debeljaka je obsegalo vse sklepe, predloge in razmotrivanja na sejah občinske organizacije JNS, ko se je govorilo o delavskem vprašanju in organizaciji JSZ, o zaposlitvi «nenadomestljivih» strokovnjakov, o tovarnah v Škofji Loki, o oddaji javnih del, o oglaševanju v časopisih in o razobešanju zastav, o dijakih in akademikih, o ozdravljenju naših gospodarskih in socialnih prilik, o zakonu glede večkratnega zaslužkarstva, o državnih tiskovinah, o političnih sestankih, o delovanju ženstva pri JNS, o mladinskih organizacijah JNS, o zakonu proti korupciji, o poštenosti in pravičnosti v vsem javnem življenju in o mnogih drugih zadevah lokalnega značaja. V zvezi z njegovim poročilom se je razvila obsežna debata, ki so v nji posamezniki iznašali svoja mišljenja, potem pa je bilo stavljenih več predlogov; glede točne izvedbe pogodbe med Vodovodnim društvom in graditelji ceste pri Podpulferici, glede ureditve smetišča pri suškem mostu, glede licitacije itd. Glavni predmet licitacije so bile občinske trošarine, bojevniški shod, vprašanje sedeža škofjeloške pošte in druge zadeve, glede katerih pa so bila mnenja precej deljena.

Slednjič je bila sprejeta obširna resolucija, ki bo poslana višjim strankinim enotam. Ta obsega 11 točk, v katerih tolmačijo škofjeloški pripadniki JNS svoje poglede na JNS in njeno delovanje. Zlasti ugotavlja resolucija soodgovornost strankinih somišljenikov pri delu JNS. Z obžalovanjem ugotavljajo napredni volilci, da škofjeloško območje nima sreza in izjavljajo, da od te svoje zahteve ne popuste niti za las. Eden oficijelnih političnih voditeljev dravske banovine naj dobi mesto v vladi. Dotacije srezom so tako nizke, da na velika javna dela niti misliti ni. Zbor se izreka nadalje za čimprejšnjo ustanovitev banovinskega odbora JNS, ki naj tvori povezanost strankinih edinic s centralo v Beogradu. Vsak strankin pristaš naj ve, da je v armadi tvorcev, v kateri je vsak posameznik poklican, da sodeluje in ustvarja. Resolucija se izreka za zakon proti korupciji, ki mu naj bodo podvrženi prav vsi državljani, poudarja važnost ureditve naših socialnih in gospodarskih razmer, želi energičnih in hitrih ukrepov v vprašanih, ki so načelne važnosti, in se zavzema za naše denarne zavode, ki naj dobi ljudstvo vanje zaupanje. Zadnje štiri točke resolucije se pečajo s škofjeloškimi razmerami in bo občinskemu od-

boru predlagano, da se mnenja organiziranih pristašev JNS primerno upoštevajo.

KMEČKE PLAVALNE TEKME.

Griblje v Beli Krajini, julija.

Mlado društvo kmečkih fantov in deklet je priredilo predzadnjo nedeljo zanimivo plavalno tekmo. Prireditelj je sijajno uspela, čeprav so se žule celo prerokbe, da bo sam «hudi duh» potopil vse plavače-tekmovalce.

Pomnožena z bratskimi društvi iz Adlešičev, Gradca, Obrha in Podzemlja, z državno trobojnico, društveno tamburaško godbo in številnimi konjeniki na čelu je krenila povorka iz vasi proti Kolpi. Marsikaterega, ki je v tem trenutku izza vežnih vrat opazoval pohod kmečke mladine s trdnim sklepom, da se ga ne udeleži, je kar nehote potegnilo v vrste, tako lep in mogočen je bil nastop kmečke mladine v Gribljah. — Pred tekmo je številno občinstvo in tekmovalce nagovoril E. Stoklas iz Crnomlja, poudarjajoč med ostalim kmečko slogo med Slovenci in Hrvati, katerih je bilo na nasprotnem obrežju preko 300 in katerim smo zaklicali trikratni gromoviti «Zivio!» — Nato se je pričela tekma na 160 metrov dolgi progi, to je, vsak plavač je moral preplavati Kolpo enkraj tje in nazaj. Nastopilo je deset tekmovalcev. Množica kmečkega naroda, na tej strani Slovencev preko 700 in bratov Hrvatov na drugi strani Kolpe, je z navdušenim vzklikanjem sledila zanimivi kmečki tekmi in bodrila posamezne plavače. Gromko pozdravljen je v času treh minut in štirideset sekund zmagal tovariš Kralj Matija. Po petih sekundah mu je kot drugi sledil Milek Jože, tretji je bil Dragoš Jakob, četrti Milek Miko in peti Adlešič Franc.

Krasen je bil pogled na tekmo in stasite plavače. Prav gotovo se je nad to uspelo prireditelju radoval tudi ljubi Bog, gledajoč iz nebes dobrotljivo in po očetovsko na nas in ni dopustil «hudega duha» med nas, ki so ga nekateri prerokovali in iz «krščanske ljubezni» želeli našim dobrim kmečkim fantom...

NAŠI NA TUJEM

LEPO SLAVJE NA VESTFALSKEM.

Herne-Holthausen, julija.

Slovensko delavsko društvo svete Barbare v Holthausenu je 8. t. m. proslavilo 25letnico obstoja. V teh letih nam je pomrlo 19 članov, 11 članov pa je padlo v svetovni vojni. Precej članov se je izselilo v Francijo, Belgijo in drugam. Tako so ostali le še trije člani, ki so lahko s ponosom rekli, da so 25 let v društvu in da so bili ustanovitelji tega društva. Ti so: sedanji predsednik Dolinšek Ahacij, star 63 let; Jazbinšek Simon, star 75 let, in Ulčar Ivan, star 70 let. Jubilatantom želimo, da bi se še mnogo let čili in zdravi udeleževali v društvu.

Proslava je bila prav dobro obiskana, dasiravno so še nekatera društva, ki nasprotujejo skupnemu delovanju. Proslave so se udeležili iz Düsseldorfa g. konzul Zivadinović s soprogom in izseljenki komisar gospod Goričar Maks. Iz Moersa je prišel predsednik Zveze jugoslovenskih katoliških društev g. Lindič Ivan, iz Essen-Stoppenberga pa predsednik Jugoslovenskih delavskih podpornih društev in Osrednje zveze g. Bolha Pavel z vsem odborom Osrednje zveze.

Zastopana so bila društva sv. Barbare iz tehle krajev: Gertheja, Habinghorsta, Moers-Meerbecka, Hochheide, Scherlebecka, Reklinghausena Süd 3, Sudervicha, Gelsenkirchena in Mengedeja; od Jugoslovenskih delavskih podpornih društev pa tile kraji: Stoppenberg, Holthausen, Börnig, Gerthe, Sudervich, Reklinghausen Süd, Westerhold, Bismarck-Mengede, Hochheide, Essen-West, Eving, Botrop, Gladbeck, Wanne-Eickel in pevski odsek iz Erkenschvicka ter Nemško katoliško delavsko društvo iz Herne-Holthausena kakor tudi češka godba iz Sudervicha. Dopoldne je imel pridigo

s sv. mašo naš ožji rojak preč. g. M. Goričar, ki je blagoslovil srebrni venec za našo zastavo. Popoldansko službo božjo s pridigo in petimi litanijami so zlasti povzdignili pevski odsek iz Erkenschvicka in pevke Roženske bratovščine iz Holthausena. Po njej je bil obhod po koloniji v dvorano, kjer se je pričela proslava. Otvoril jo je tajnik društva, pozdravil vse navzočne ter podal besedo g. konzulu Zivadinoviću, ki nam je razložil pomen proslave ter nas izpodbujal k skupnemu delovanju v prid naše mile domovine Jugoslavije. Zatem je sledil govor g. komisarja Goričarja, ki nas je v kratkih besedah poučil o pomenu Vidovega dne, kajti dosti je Slovencev, ki so potrebni tega pouka, da je za vse Jugoslovene dolžnost počastiti ta praznik. Za njim sta govorila g. Lindič Ivan in g. Bolha Pavel. Vsem govornikom se društvo najsrčneje zahvaljuje kakor tudi pevskemu odseku iz Erkenschvicka, ki je pod vodstvom g. A. Jezernika pel naše slovenske pesmi ter nam s tem olepšal proslavo. Vse so ganili otroci s svojimi deklamacijami, kakor na primer «Jugoslaviji», «Slovenec sem» in «Otrokovo domoljubje». Posebna hvala g. konzulu Zivadinoviću za dar, njegovi gospe za sladčice, ki je naše malčke z njimi obdarovala. Društvoma sv. Barbare v Gertheju in Osterfeldu kakor tudi Jugoslovenskemu delavskemu podpornemu društvu v Holthausenu in «Chr. Arbeiter-Verein»u v Holthausenu hvala za darove. — Predsedniku Osrednje zveze g. P. Bolhi se po tem potu zahvaljujemo, da je za našo proslavo napravil potrebne korake in nam dosti pripomogel k uspehu.

NAŠI V AMERIKI.

Cleveland, julija.

Anton Babič iz Milwaukeeja je bil leta 1914. t. j. leto dni po prihodu v Ameriko, aretiran in obsojen zaradi vloma na eno leto ječe. Po prestani kazni bi moral biti deportiran, ker pa je bilo to med svetovno vojno, ga niso mogli izgnati iz Amerike. Babič je ugodno priliko izkoristil in izginil. Po mnogih letih, ko je mislil, da so njegovi grehi že pozabljeni, se je vrnil v Milwaukee, kjer so ga pa takoj zasačili in je moral z drugimi deportiranci odriniti v staro domovino.

Zadnje dni junija je bila v Clevelandu zaključena obravnava v zadevi Antona Anžlovarja, ki je tožil železnico Newyork-Central, kjer je dne 14. aprila 1932. kot inšpektor omenjene železnice po nesreči izgubil desno nogo. Porota mu je soglasno priznala 28.000 dolarjev odškodnine. Železnica bo seveda vložila priziv. Anžlovar je oženjen, star 43 let in ima štiri otroke.

Umrli so v Wittu Frančiška Kokaljeva, v Aspeni Franc Godec, star 29 let, v Milwaukeeju Egidij Šenk, star 66 let, doma iz Dravelj pri Ljubljani, v Clevelandu Ivan Pišler, star 64 let, doma iz Borovnice, Marta Hamarjeva, rojena Latkovičeva, doma iz Priseka, Frančiška Baničeva, rojena Lindičeva, doma iz Strelca pri Beli cerkvi, Angela Cerarjeva, stara 20 let, rojena v Clevelandu. V Kentu je umrla Antonija Pliskova, rojena Pikševa, stara 27 let. V Ellyju sta pa umrla Ivan Vidic, star 50 let, in Marija Romova, doma iz Rodin pri Crnomlju. V Broughtu se je obesil Matej Skvarč, star 47 let, doma iz Rovt pri Logatcu. V Pueblu sta podlegla poškodbam, ki sta jih dobila pri avtomobilski nesreči, ko sta se vračala s piknika, Ivan Rojc in Anton Geržič. Oba sta se rodila v Ameriki.

Banka Baruch

15, Rue Lafayette, PARIS

odpremlja denar v Jugoslavijo najhitreje in po najboljšem dnevnem kurzu. Vršni vse bančne posle najkulantneje. Poštni uradi v Belgiji, Franciji, Holandiji in Luksemburgu sprejemajo plačila na naše čekovne račune: Belgija: št. 3064-64, Bruxelles; Francija: št. 1117-94, Paris; Holandija: št. 1458-66; Ned. Dienst; Luksemburg: št. 5967, Luxembourg. — Na zahtevo pošljemo brezplačno naše čekovne naznace.

PROGRAM RADIA LJUBLJANE

od 29. julija do 5. avgusta.

Vsak delavnik: ob 12.15: plošče; 12.45: poročila; 13.00: čas, plošče; 13.30: plošče.

Nedelja, 29. julija, ob 8.15: poročila; 8.30: gimnastika (Ivko Pustišek); 9.00: versko predavanje (dr. Gvido Rant); 9.30: verska glasba na ploščah; 10.00: prenos iz stolnice; 11.00: dvoboj na harmoniki: gg. Breznik in Stante; 12.00: čas, Kalman: «Čardáška kneginja»; 16.00: prenos verkvenega koncerta društva «Branimira» iz Rajhenburga; 17.30: obdelovanje zelenjave (Josip Štrekelj); 20.00: slovenske narodne, vmes harmonika solo (g. Stanko); 21.15: samospeli Marjana Rusa; 22.00: čas, poročila, iz zvočnih filmov (plošče).

Ponedeljek, 30. julija, ob 19.00: ob 15. obletnici osvobodjenja Prekmurja I. (profesor Novak); 19.30: zdravniška ura (dr. Bogomir Magajna); 20.00: operetna ura gdč. Ivica Cankarjeve, vmes tamburaški orkester; 21.15: samospeli g. Jože Likoviča; 22.00: čas, poročila, fantje na vasi pojo (plošče).

Torek, 31. julija, ob 19.00: otroški kotiček (Manca Komanova); 19.30: jadralsko letalstvo — modri sport (Ing. Boris Cijan); 20.00: II. sonatni večer gg. Trosta in Svetla; 20.45: vokalni koncert ge. Herče Kraljeve; 21.15: klavirska harmonika, izvaja g. Breznik; 22.10: čas, poročila; 22.30: angleške plošče.

Sreda, 1. avgusta, ob 19.00: o verstvih (Franc Terseglav); 19.30: literarna ura: Revijalni pregled (gosp. Podbevšek); 20.00: Oktet «Ljubljanskega Zvona»; 20.40: radijski orkester; 21.30: mandolinistični kvartet; 22.00: čas, poročila, harmonika pri nas in drugod (reproduciran koncert).

Četrtek, 2. avgusta, ob 19.00: plošče po željah; 19.30: Ljubljanski židje v minuli dobi (Rudolf Dostal); 20.00: prenos iz Beograda; 22.00: čas, poročila, radijski orkester.

Petek, 3. avgusta, ob 19.00: radijski orkester; 19.30: izleti za nedeljo (društvo «Kрка»); 20.00: prenos iz Zagreba; 21.30: radijski orkester; 22.00: čas, poročila, lahka glasba.

Sobota, 4. avgusta, ob 19.00: primorska ura: Kompozicije Brede Ščekove (Venturini, pevsko društvo «Tabor»); 19.30: zunanji politični pregled (dr. Jug); 20.00: radijski orkester; 21.00: vokalni koncert ge. Josipine Sivčeve, vmes citre solo (g. Mezgolits); 22.00: čas, poročila, lahka glasba.

ŽENSKI VESTNIK

Za kuhinjo

Krompirjevi zrezki z zelenjavo. Vzemimo gnjat in krompir, vsakega polovico. Gnjat zmeljemo, krompir pa pretlačimo. Vse skupaj dobro zmešamo, oblikujemo tanke zrezke, jih povaljamo najprej v moki, nato v raztepenem jajcu in v drobtinah, nakar jih na masti ocvrto. Daš s solato na mizo, lahko pa daš tudi poljudno prikuho zraven, a brez solate.

Golaž s paradižniki. Meso zreži. V kozo deni mast, meso, drobno zrezane čebule, papriko, malo kumne in soli ter dobro pokrito postavi na štedilnik in duši, da postane meso mehko, nato zalij s pretlačenimi paradižniki (ali paradižnikovo mezgo) in malo juhe. Ko vse skupaj vre deset minut, je jed gotova.

Mešana solata. Skuhaj goveji jezik in pridene vso zelenjavo kakor h goveji juhi. Kuhani in ohlajeni jezik olupimo in zrežemo na tanke listke. (Juho od jezika pa precedi in porabi kot govejo juho.) Zelenjavo iz juhe, kakor korenček, peteršilj, zeleno, zrežemo na tanke listke. Zrežimo tudi enega slanika, ki si ga pa že prej namakala v vodi in očistila kosti, zrežimo še eno kumaro in jo očistimo, olupimo dva do tri kuhane krompirje ter jih tudi zrežimo, eno čebulo in če imamo, daš tudi eno peso, glavico kuhane cvetače, pač kar da letni

čas. Vse to skupaj deni v skledo, polij s precej olja in malo kisa, dodaj žlico zrezanih kaper, ter dobro zmešaj. Tako pripravljena solata naj stoji vsaj dve uri, preden jo daš na mizo.

Meso z zelenjavo. Operi, olupimo in zrežimo krompir na plošče, istotako kolerabice, korenček, cvetačo, papriko, paradižnike, fižol pa zrežimo na rezance. Kos mesa opecimo na precej masti in čebuli, ko je meso opečeno in napol mehko, dodajmo zelenjavo in dušimo četrt ure v soku, nato pa zalijemo ali z juho ali z vodo. Vse skupaj posolimo in dušimo do mehkega. Jed naj je bolj gostljata. Daš kot samostojno jed za večerjo na mizo.

Praktični nasveti

Če te piči čebela, izderi najprvo želo in potem položi na pičeno mesto olupek od limone. Pičeno mesto ne bo bolelo in tudi ne oteklo.

Platno za jadra ali šotore ne bo propuščalo vode, če platno napneš in ga namažeš z razgreto mešanico, obstoječo iz polovice firneža in polovice lanenega olja. Namaži to na platno tenko in enakomerno, potem pusti, da se posuši.

Če hočemo, da se nam kvar ohrani dlje časa svež, ga denemo na krožnik, čez pa poveznemo kozarec. Tako shranjen kvas se drži na hladnem prostoru tudi štirinajst ali še več dni.

Sir se kaj hitro posuši, če ga imamo zavitega samo v papirju. Zato sir vedno zavijaj v mokro krpo, ki si jo zmočila in otisnila v slani vodi. Če hraniš sir dlje časa, moraš krpo, ko se je posušila, zopet nanovo zmočiti v slani vodi.

V poletnem času, ko so muhe tako nadležne in bi bilo skoro potrebno vsak teden umivati okna, ker jih muhe takoj ponesnažijo, si pomagamo na ta način, da vzamemo polovico vode in polovico kisa in s tem umijemo šipe, lahko dodamo tudi malo gorilnega špirta, ker muhe tega duha ne prenesejo in tako ne silijo na šipe. Da pa odženemo muhe iz sob in drugih prostorov, postavimo v kozarec vode par vejic paradižnikov, katerih duh je muham zopern, a moramo paradižnikove vejice večkrat zamenjati s svežimi.

Kaktej ne zalivaj preveč, nikdar ne sme voda stati v podstavkih, sicer rade zgnijejo.

ZANIMIVOSTI

STARI ČASI SE VRAČAJO.

Tamle pozimi je bila na neki beograjski maškaradi, ki se je udeležila najodličnejša družba, razpisana nagrada za najcenejšo obleko. To nagrado je dobila dama, ki je imela obleko iz vreč, torej iz konopnine. Ali je bila ta pustna šala pobuda za današnjo novo beograjsko modo, se sicer ne more trditi, toda resnica je, da vidite zdaj v Beogradu, kamorkoli se ozrete, ženske in moške, ne morda iz neimovitih, temveč prav iz najimovitejših slojev, vse v pravi pravcati sirovi konopnini.

V krajih onstran Donave pa tudi v Pomoravju in niže doli se je že od nekaj gojila konoplja v velikem obsegu in je kmet, ki jo je gojil, imel precej lepe dohodke od nje. Konopneno predivo se je dobro prodajalo tvornicam za vrvi in konopneno platno in se je v velikih množinah izvažalo v tujino; predelavalo se je tudi doma v platno za domačo rabo. V zadnjih letih pa je začel izvoz konopnena prediva vse bolj zastajati in so gojilci konoplje že s strahom gledali v bodočnost. Pa se je zdaj tako nenadno odprl kar najboljši trg za njihov pridelek in celo še doma.

Na beograjskih trgih se smejo prodajati zdaj le živila, a poleg njih samo še izdelki hišne obrti, in sicer brez posrednikov. Prodajati jih sme samo izdelovalec sam. Tako se vidijo zlasti na Jovanovem trgu ob glavnjači in na Cvetnem trgu nasproti narodni skupščini vsak dan v veliki količini razstavljeni dela take domače obrti: preproge, vezanine, čipke, lesni izdelki pa tudi domače platno, laneno in konopneno. Najodlič-

nejše dame se zdaj gnetejo okoli kmetič z one strani Donave, ki prodajajo tu konopnino, meter po 12 Din. Pa dobiš blago za žensko obleko za 50 Din, popolno moško obleko pa za 200 Din, in to z delom vred. In je to obleka, ki je tem lepša, čim bolj se pere. A kar se tiče trdnosti, je menda treba sekire, če že hočeš napraviti luknjo vanjo. Raztrgati se ne dá.

Kakor se ceni, se proda zdaj v Beogradu povprečno po 1500 do 1600 metrov konopnena platna na dan, torej za 18.000 do 19.000 Din. Kmetice, ki ga prodajajo, izjavljajo, da ga doma le komaj in komaj izdelajo toliko, kolikor ga jim je treba za beograjski trg. To pomeni za kmetijsko gospodarstvo, kateremu tako zelo primanjkuje gotovine, brez dvoma velikansko pomoč.

× Na račun vojnih dolgov so pili. Te dni se je vnela v Nizzi srdita bitka med mornarji ameriških križark «Arkansasa» in «Wyominga» in francoskimi prebivalci. Vzrok spopada je bilo vprašanje vojnih dolgov. Skupina mornarjev «Arkansasa» je popivala v neki krčmi v mestu. Ko je bilo treba plačati, so ameriški mornarji izjavili, naj zahteva krčmar ceho od francoske vlade na račun vojnih dolgov. Domačine je ta izjava silno razburila, ameriški mornarji in francoski civilisti so si bili kmalu v laseh. Iz gostilne se je prenesel spor na cesto, da je prišlo med mornarji in civilisti do krvavih spopadov. Poveljnik «Arkansasa» Coffey je novinarjem izjavil, da bo strogo kaznoval mornarje, ki so se pretepali. Pripomnil pa je, da za to početje skupine mornarjev ne more kaznovati vse posadke. Posvetoval se bo s policijskimi oblastvi in počakati hoče na izid preiskave, preden bo mornarje sam kaznoval. Radiotelegrafist «Arkansasa» Kline je bil ustreljen v vrat. Ameriškim mornarjem je bilo za nekaj dni prepovedano hoditi na suho, zdaj je pa ta prepoved razveljavljena, toda ob 9. zvečer morajo biti vsi na križarkah.

× Najdaljši podmorski predor. Angleški kralj je v spremstvu kraljice v sredo svečano otvoril predor pod reko Mersey, ki veže Liverpool s polotokom Wirral. Po svečanem obredu sta se peljala kralj in kraljica skozi predor, ki je pravo čudo moderne tehnike. Gradili so ga skoraj devet let in gradbeni stroški so znašali blizu osem milijonov funtov šterlingov (poldrugo milijardo dinarjev). Več tisoč delavcev je bilo zaposlenih pri gradnji tega 3½ km dolgega in 108 m širokega predora. To je največji predor na svetu pod morsk gladnjo. Računi inženjerjev so bili tako točni, da ni znašala razlika niti cel palec, ko sta se od obeh strani kopajoči skupini delavcev srečali. Predor je namenjen izključno voznemu in avtomobilnemu prometu. Razdeljen je v štiri dele, po srednjih dveh bodo vozili avtomobili, po krajnih pa vozovi.

× Starost matere zemlje. Na podlagi proučevanja raznih znanstvenikov je ugotovil ravnatelj zavoda za kemična raziskovanja v Berlinu dr. Oton Hahn, da je naša zemlja stara približno tri milijone let in da se je na njej strdila gornja plast šele v zadnjih dveh milijonih letih.

× Opasen skok. Iz Moskve poročajo, da se je znani sovjetski letalec Evdokimov spustil s padalom iz višine 8100 metrov, toda padalo se mu je odprlo šele 200 metrov nad zemljo. Letalec je potreboval za padelec na zemljo dve minuti in dva in dvajset sekund.

× Velikodušen čin bolgarskega sv. sinoda. Kakor razne druge cerkve po drugih državah, ima tudi bolgarska pravoslavna cerkev krasna veleposestva, ki spominjajo na neke vrste srednjeveške graščine. V duhu nove politike, ki je zavladovala v Bolgariji, pa je sedaj sv. sinod bolgarske pravoslavne cerkve sklenil, da izvrši v tem pogledu primerno reorganizacijo. Imenovana je bila posebna komisija, ki bo točno proučila, koliko zemlje in posestev potrebujejo samostani za svoje vzdrževanje. Vse, kar je več, bo razdeljeno med poljedelce, ki nimajo lastne zemlje. Večina velikih samostanov, ki so doslej samo kopičili premoženje, bo popolnoma opuščeni in

samostani spremenjeni v poljedelske šole, ki bodo razpolagale z vsem potrebnim ozemljem. V ostalih samostanih, ki bodo obstojali še nadalje, bo uvedeno strogo računovodstvo v duhu največje štednje, ker je ugotovljeno, da so menihi doslej živeli ponekod zelo potratno, dočim je ljudstvo stradalo. Ta sklep bolgarske pravoslavne cerkve je napravil v javnosti najboljši vtis in je zelo dvignil ugled in prestiž cerkve in duhovščine. Je pa to tudi prvi primer, da se je cerkev prostovoljno odrekla bogastvu in se zadovoljila s tem, kar ji je za njeno duhovno delovanje neobhodno potrebno.

× **Koloradski hrošč v Nemčiji.** V okolici mesta Stade na Hanoverskem se je nedavno pokazal na neki krompirjevi njivi koloradski hrošč. Zalega je bila le majhna in šele v postanku. Oblastva so takoj podvzela potrebne mere in zatrla leglo. Ne le na mali njivi v meri enega orala, kjer se je pojavil hrošč, temveč tudi na sosednjih krompirjevih njivah v obsegu osem oralov so uničili pridelek. Zemljo so napojili z 90.000 litrov sivega benzola in težkega olja. V sosesčini sicer niso našli ničesar sumljivega, vendar pa so zaradi varnosti poškopili krompirjeve njive v okolici dveh kilometrov z svinčenim arzenatom. Vsa okolica je pod stalnim nadzorstvom. Uničevalna dela so trajala šest dni.

× **Koliko je vredna ženska.** Na otoku Zanzibaru ob vzhodni afriški obali nimajo žene in dekleta nobene vrednosti. Pred leti si lahko kupil postavno ženo ali mlado dekle za tri koze. Danes pa je tudi tam draginja in imajo žene in dekleta nekoliko višjo ceno. Kupiš jo lahko danes za vrednost ene krave. Da je cena nežnemu spolu poskočila, je nedvomno zasluga francoskih misijonarjev. Pred nedavnim je tam cvetelo množenoženstvo. Vsak mož je imel povprečno trideset žena, ki so morale skrbeti za njega. Bogataši so nakupovali mladenke kar na veliko, dočim so siromašnejši morali ostati brez družice, čeprav je veljala samo dve kozji. Neki beli oče je kupil več deklet in plačal za vsako tri koze ter jih izročil belim sesiram v vzgojo. Mladi črnci so si mladenke smeli svobodno izbirati za ženo, toda pod pogojem, da se dajo krstiti in pod obljubo, da bodo živeli z eno samo ženo. Za vsako dekle pa je beli oče zahteval samo toliko, kolikor je plačal za njo. Na trgih z belim blagom pa še danes nimajo mladenke nobene cene.

× **Voda v človeku.** Marsikdo ne pozna sestavin in ustroja človeškega telesa. Med sestavine pa spada tudi voda, ki jo imajo mišice človeka 83 %, možgani 87 %, srce in pljuča 71 %, dočim je v kosteh samo okrog 27 % vode. Odrasli človek ima v vsem telesu približno 63 % vode, ki pa na starost usahne na 58 %. Na dan potrebuje človek približno tri litre vode, z dihanjem je izloči en liter in pol, precej je gre iz telesa s sečjo, kaka petina litra je pa izhlapi iz telesa skozi kožo. V krvi je 80 %, v seči pa 95 % vode. Če primerjamo gornje odstotke, lahko rečemo, da so ljudje precej <vodeni>.

× **Rešilna sirotka zoper zastrupljenje krvi.** Znani francoski zdravnik profesor A. Vincent poroča o svojem izumu, novi sirotki zoper zastrupljenje krvi. Profesor Vincent je rešil 111 od 136 bolnikov, ki so bili zapisani nagli mučni smrti zaradi možganskega vnetja kot posledice okuženja krvi. Poprej je bila medicina brez moči v podobnih primerih.

× **Čudovita operacija.** Dunajska vseučiliška bolnišnica je pred meseci sprejela neko žensko z možganskim vnetjem. Zdravniki so se zgrozili, ko so bili prevrtali njeno lobanjo. Oteklina je zavzemala skoro vso desno polovico možganov in operativna odstranitev je bila nemogoča. V podobnih primerih so zapisani bolniki smrti. A kirurg, ki je vedel za to, je sklenil poskusiti srečo. Izrezal je bolnici vso desno polovico možganov. Zdravniki so dokaj plašno pričakovali prebujenje po operaciji. Bili so prepričani, da bo ženska popolnoma znorela ali v najboljšem primeru ostala pohabljenka. Kako so bili presenečeni, ko se je bolnica takoj po prebujenju

nasmehnila navzočnim, jih spoznala in z njimi govorila. Nekoliko dni pozneje je začela pisati, čitati in hoditi na sprehod. Kirurgi so predvajali to bolnico kot velik čudež v dunajskem zdravniškem društvu. Ženska napravi povsem normalen vtis. Samo podrobna preiskava ugotavlja posledice nenavadne operacije: leva nozdrva nima nobenega voha, posamezni deli polti ne občutijo draženja itd. A vse to je malenkost. Saj bi morali pričakovati na temelju podatkov anatomije in fiziologije človeka popolno ohromitev ene polovice života, znatne vrzeli v duševnem življenju itd. Profesorji, ki so pregledali <žensko s polovico možganov>, poskušajo rešiti uganko s tem, da se je prilagodila v teku dolge bolezni zdrava polovica možganov novim razmeram ter po možnosti prevzela naloge umirajoče desne polovice. Na ta način bi bil odstranil kirurg samo mrtvo staničevje, ki ni igralo nobene vloge v notranjem življenju organizma.

× **Deset zapovedi za žensko lepoto.** Ameriški strokovnjak za žensko lepoto je nedavno objavil deset zapovedi za žensko lepoto. Glasijo se: Ne podcenjuj, a tudi ne precenjuj svoje lepote! Ne zabavaj se preveč! Nič ne poruši zdravja in lepote tako hitro in nepopravljivo kakor preveč zabavno življenje. Bodí zmerna v jedi in pijači! Ne moži se prezgodaj. Dolžnosti gospodinje in matere so preveč naporne za telo mlade ženske. Ne kadi in ne pij alkoholnih pijač! Ne pozabi, da je zdravje osnova lepote. Ne zahtevaj laskanja in ne verjemi mu! Zavedaj se pa, da je samozavest često sovražnica lepote. Ne uganjaj preveč sporta! Sport pospešuje pretirani razvoj mišic ter jemlje nežnost in telesno skladnost. Ne obupaj, ko začne trkati starost na vrata! Sprejmi jo dostojanstveno. Ne obnašaj se pri štiridesetih letih tako, kakor da ti je komaj osemnajst let! Ne barvaj si las! Neguješ jih lahko, toda izbera barve prepusti naravi, ki je pametnejša od tebe in ve, kaj se ti najboljše prikaže. Ne šminkaj se! Tudi puder uporabljaj z zmernostjo, in nikoli ne pozabi tega, kar je prav.

× **Plavanje v pregovorih.** Ze izza starih časov velja plavanje za znak napredka v življenju. Stari Rimci so rekali človeku, ki ni umel ničesar: <Ta pa ne zna plavati.> Novejšega izvora je pregovor: <Marsikdo bi rad plaval, če ne bi moral v vodo.> Švedi in Rumuni imajo reklo: <Kdor hoče plavati, mora znati več ko piti vodo.> Češči je že pregovor: <Kadar teče voda v grlo, ni več časa, da bi se učil plavati.> Egipčani imajo reklo: <Plavati se dá tudi v plitvini> — namreč, če se zna. Če pa ima kdo posebno mnogo prijateljev, ki mu stojijo ob strani, govore o njem: <Tega pa držijo nad vodo!> Za tiste, ki so si nabrali v življenju mnogo izkustev, velijo: <Boljše je biti zadnji plavač ko prvi.> In kadar se polomijo vsa kolesa, govoriyo ljudje: <Zdaj se ladja potaplja in se ne bo več naučil plavanja.>

× **Salomon v Ameriki.** Newyorški sodnik Koyle na poseben način kaznoval nekega Johna Ryana, ki je v pijanosti ustrelil v gostilni svojega tovariša Gudana. Kazenski zakonik določa za ta prestopek pet do deset let ječe, toda sodnik je rekel obtožencu: <Čeprav ne bi smel prekršiti postave, to vendar rad storim, ker s tem le javnosti koristim. Zakaj naj trpi država stroške vašega vzdrževanja v ječi, ko v prostosti lahko najdete priložnost, da vsaj delno nadomestite povzročeno izgubo.> Sodnik je ponudil obtožencu prostost s pogojem, da bo obtoženec plačal pogreb umorjenega, podpiral njegovo vdovo v teku prihodnjih petih let z zneskom 250 dolarjev na teden in da ne bo ta čas pil alkohola. Ryan je sprejel sodnikovo ponudbo in takoj podpisal prvi ček za Gudanovo vdovo.

× **Najmanj tri otroke.** Leta 1870. se je rodilo v Franciji nad milijon otrok, predlanskim 712.000, lani pa samo 400.000. To dela Francozom hude skrbi in ni čudno, da so izdali bivšega predsednika Poincaré in Millerand, bivši ministrski predsednik Herriot, pariški kardinal Verdier, profesor d'Arsonval in mnogo drugih uglednih mož razglas na francoski narod: <Zdaj je dolžnost vsakega

Francoza vzgojiti najmanj tri otroke. Znižanje števila porok in posledice svetovne vojne bodo povzročile, da bo število v prihodnjem letu rojenih otrok spet padlo za 80.000. Vasi izumirajo, kmetije samevajo in Francija postane narod starcev, če ne pride pomoč. Italija in Nemčija nam kažeta pot. Tam se število rojstev veča.>

× **Največje letalo sveta.** Rusko letalstvo je obrnilo nase pozornost vsega sveta že letos pozimi, ko so neustrašeni in izurjeni letalci z neverjetno požrtvovalnostjo rešili z ledene gore vse udeležence ledolomilca <Čeljuskina>. Znova je bila svetovna javnost opozorjena na ruske letalce in rusko industrijo letal pred dobrim mesecem, ko je priredila Moskva junakom <Čeljuskina> in njihovim rešiteljem svečan sprejem in ko so prebivalci Moskve videli nad mestom orjaško letalo <Maksim Gorki>, največje letalo sveta, zadnji izdelek hitro napredujoče ruske letalske industrije, ki preleti 240 km na uro. Mislite si 64 m široka krila s površino 460 m². Pri trupu so krila debela 2.15 m, na kraju pa 28 cm. Trup je dolg 35 m. Letalo ima dva para debelih koles, vsako kolo meri v premeru dva metra, tako da so kolesa tega zračnega orjaka znatno višja od odraslega človeka. Da se požene ta zračni orjak s svojimi 7000 kg tovora, ki ga lahko vzame s sabo, v zračne višave, ima osem motorjev: šest v krilih, dva pa nad trupom. Motorji razvijajo 6700 konjskih sil, toliko, kolikor dve lokomotivi brzega vlaka. Notranjost je podobna delno notranjosti najmodernejšega hotela, delno pa notranjosti najrazkošnejšega prekomorskega parnika. V aeroplanu so salon, okrepčevalnica, potniške kabine, velika uredniška soba, posebna soba za radio in pa za tiskarno.

× **20 piščancev za kos mila.** Na Japonskem imajo letos ogromen presežek piščancev. Največ kurje mladine imajo na polotoku Hondu, kjer je toliko piščancev, da jih sploh ne morejo prodati. Piščanci so danes najcenejše živilo na Japonskem. Za košček mila dobiš na kmetih 20 do 30 piščancev.

× **Ovce, koze in petelini proti tifusu.** Mesto Aelar v Indiji je postalo žrtev legarja, ki je zahteval veliko človeških življenj. Brahmani (duhovniki) so naposled zaklali dne 28. junija na oltarjih šest tisoč domačih živali: ovac, koz, petelinov in drugih v upanju, da bodo počaščeni bogovi ustavili bolezen.

× **Rastlina, ki kašlja.** Poznamo rastline, ki jedo meso in prebavijo ne le žuželke, ampak tudi večje živali, n. pr. ptiče in miši, če zaidejo v območje njihovih lovilk. Tudi poznamo rastline, ki se jokajo in smejejo. Da bi pa kakšna rastlina kašljala, o tem do nedavnega ni bilo nikomur nič znano. In vendar živi rastlina, o kateri se lahko trdi, da kašlja. To je neka tropska rastlina, katere sad je podoben fižolu. To rastlino zelo lahko <ujezimo>, da se tako izrazimo. Živi namreč v vednem strahu pred prahom. Čim leže prašek na njen list, se napolnijo njene zračne celice, ki imajo vlogo dihalnih organov, z zrakom in začno <kašljati>. Pri tem pa zmečejo prah iz sebe.

× **Indijsko bogastvo v Londonu.** Prihodnje leto bo proslavila Anglija 25letnico vladanja kralja Georga V. in že zdaj priglaja dežele velike angleške države svojo udeležbo. Iz Indije prispe v London 27 najmočnejših knezov z ogromnim spremstvom in 50 krasno okrašenimi sloni. Benarski maharadža si je že najel v ta namen slavnega fakirja, ki ga pripelje s seboj v London, da bo blagoslovil angleškega kralja in angleško kraljico. Barodski vladar se bo udeležil slavnosti v turbanu, ki bo na njem žarel slavni demant <Južna zvezda Indije>, prvi demant za znamenitim <Kohinorem>. Gualievski maharadža pripelje s seboj 27 m dolgo biserno ogrlico, njegov kolega iz Patiale bo pa imel na sebi za deset milijonov smaragdov. Drugi indijski vladar, alwarski maharadža, bo prinesel angleškemu kralju dostojno darilo pravljico bogate Indije, dva velika smaragda, nazvana Ciandrakantamoni, kar pomeni <bolj bleščeča od lune>.

PRI VSEH poškodbah, kvarah, opeklinah, lišajih, čirih, starih ranah ZAMORETE S POLNO ZANESLJIVOSTJO UPORABITI „FITONIN“

Steklenica 20 Din v lekarnah. Po poštnem povzetju 2 steklenici 50 Din. Znanstveno knjižico št. 16 pošlje brezplačno «FITON», dr. z o. z., Zagreb I-78. Reg. pod Sp.br. 1281 z dne 28. julija 1933.

× Pilot je padel iz letala. Na vojaškem letališču pri Bratislavi se je pripetila huda letalska nesreča, ki pa po srečnem naključju ni zahtevala človeške žrtve. Pilot Jan Hergott se je dvignil v zračne višave, da bi delal letalske umetnosti. Obrnil je letalo na hrbet, pa se mu je naenkrat odpel pas in padel je iz letala, toda v zadnjem trenutku se mu je posrečilo, rešiti se s padalom. srečno se je spustil na zemljo za letališčem. Letalo je pa letelo še dober kilometer proti jugozapadu, kjer je treščilo na tla in se razbilo. Na kraj nesreče je takoj prispela preiskovalna komisija, da ugotovi, kako je prišlo do nesreče. Pilot je odnesel zdravo kožo. Pokazal je izredno hladnokrvnost, kajti padal je v neugodni legi in vendar se mu je padalo odprlo in mu rešilo življenje.

× Človeške lobanje kot vrči. Predelava človeških lobanj v čaše za pitje in verske obrede je bila v veljavi v najstarejših časih in se je ohranila pri nekaterih preprostih narodih še zdaj. Ta staropoganski običaj se je prenesel tudi v krščanski srednji vek. V benediktinskem samostanu v Ansbachu na Bavarskem so dajali okoliškim slovanskim poganom piti iz čudodelne Gumfertove lobanje. V Treviru je lečila mrzlico ena sama kapljica iz posrebnega vrča iz lobanje sv. Teodula. V Eberspergu so imeli iz lobanje sv. Sebastijana narejeno čašo, ki je obvarovala človeka celo kuge, če je pil iz nje. Glava sv. Makarija v kapelici v Würzburgu je bila baje najboljšo sredstvo proti glavobolu, če si jo je vernik nataknil na glavo. V samostanu v Neussu so imeli krasen vrč iz lobanje sv. Kvirina, iz katerega so dajali ljudem okrepčila. Znano je tudi pripovedovanje Pavla Diakona, kako je bil langobardski kralj Alboin ubit na pobudo lastne žene Rosamunde, ker jo je silil, da bi pila iz vrča iz lobanje lastnega očeta, gefidskega kralja Kunimunda. Leta 1811. je dal bolgarski knez Krum izdelati vrč iz lobanje bizantinskega cesarja Nikefora. Znani so tudi posebni obredi, ki se rabijo pri njih lobanje umrlih menihov bolgarskega samostana Trojana. V Avstraliji, zlasti njenih južnih krajih, je pa raba človeških lobanj za vrče še zdaj nekaj običajnega.

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

Cenejša sanje.

Žena: «Možiček, pošlji me na morje, tam bom sanjala o tebi noč in dan.»

Mož: «Draga ženka, ostani pri meni in sanjaj rajši o morju.»

Iz otroških ust.

Pepček: «Oče, kje si se rodil?» — «V Ljubljani.» — «In ti mama?» — «V Trstu.» — «A jaz sem se rodil v Mariboru. Čudno, da smo se vsi trije našli!»

Moderen zakon.

Jera: «Ali že veš najnovejšo novico?»

Mica: «Katero?»

Jera: «Evlalija se bo dala ločiti.»

Mica: «To ni pač nič novega. O tem so govorili že pred njeno poroko.»

Po zdravniškem predpisu.

Žena: «Dragi moj, zdravnik ti je prepovedal piti vino pri jedi.»

Mož: «Dobro, torej prosim, da odneseš jed.»

Bogat ženin.

Ona: «Moški, ki me dobi za ženo, mora imeti plačo z vsaj štirimi ničlami na koncu.»

On: «Vzemite mene... Moje premoženje se stoji iz samih ničel...»

Narobe svet.

Sin: «Atek, ti si zadnjič dejal, da je posedanje za ženske prava nesreča, medtem ko to moškemu ni škodljivo.»

Oče: «Da, Zakaj me vprašaš?»

Sin: «Jaz sem vendar moški in sem obsedel!»

Visoka zibelka.

A: «Zakaj je ta zibelka tako visoka?»

B: «Da se bolje sliši, če pade otrok iz nje.»

Imajo čas.

Mestni človek je naletel na pastirja, ki je pasel prašiče. «Kaj pa delaš tu», ga je nagovoril. «Prašiče pasem, da se bodo malo odebelili.» «Toda ta stvar gre na ta način vendar prepočasi. Kolikor je meni znano, debelijo prašiče z otrobi, koruzo itd., to gre hitreje in se prihrani mnogo časa.»

«Že mogoče,» je odvrnil pastir, «pa kaj je mar prašičem za čas, saj se jim nič ne mudi.»

Na počitnicah.

Nežika: «Kaj počne vaša prijateljica ves dan na cesti?»

Reza: «Moža išče.»

Nežika: «Kdo pa je njen mož?»

Reza: «Tega še ne ve, ker ga šele išče.»

Razumen pes.

Nedeljski lovec: «Tako razumnega psa, kakor je moj, ne najdete zlepa.»

Kmet: «Opazil sem to. Vedno se skriva za drevo, kadar streljate.»

Zagovoril jo je.

Ona: «Ali moraš res vsak večer sedeti do dveh v gostilni?»

On: «Nikakor ne. To storim popolnoma prostovoljno.»

Slab prijatelj.

Jože: «Janez, kaj si še med živimi? Mislil sem, da si že davno pod zemljo!»

Janez: «To se pravi, da bi ne šel niti za mojim pogrebom?»

Oba se sramujeta.

Radovednež: «Kdo je bil ta gospod?»

Trgovec: «Svetnik X je kupoval za svojo ženo rdečilo za ustnice in obraz. Ona se sramuje, da rabi to.»

Radovednež: «Saj je bila malo prej sama tu.»

Trgovec: «Da, toda kupovala je svojemu možu barvilo za brke. Njega je sram, da si mora brke barvati.»

Dobra in slaba stran.

Tine: «Kaj sodiš o zakonu?»

Tone: «Zakon ima dve strani, dobro na njem je, da človek ni sam, slabo pa, da ni nikoli sam.»

Listnica uredništva

T. F. Gomilsko. Vlakovodja bi rad postal vaš sin, pišete. Najprej se mora izučiti za strojnega ključavničarja, potem mora napraviti izpit za kurjača. Po nekaj letih te službe šele lahko napravi izpit za vlakovodjo (strojevodjo).

Šmarnica mora biti posekana do konca januarja leta 1935. z izjemo 500 trsov na vsako kmetijo. Za letošnje leto se še pobira banovinska taksa na šmarnico od toliko trsov, kolikor jih je prijavil do 15. septembra leta 1933. lastnik vinograde finančni kontroli. Pisali smo razločno, da je treba omejiti šmarnične nasade v teku desetih mesecev po izdaji finančnega zakona z dne 28. marca leta 1934. Kdor je že sedaj posekal trse, mora plačati tudi od posekanih davek. Sicer napravite prošnjo na kraljevsko bansko upravo, morda vam davek spregleda.

Bolniki,

ki trpe zaradi

golše

in

debelega

vratu,

dobe knjigo

nekega

zdravnika

zastonj

in franko.

Pišite takoj na naslov:

Poštno zbiralno mesto

Georg Fulgner,

BERLIN-NEUKOLLN,

Ringbahnstrasse 24,

Abt. P. 91.

MALI OGLASI

Dobra oblačila

Vam nudimo za majhen denar. A. PRESKER, Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 14.

Prodajamo na obročno odplačila švedske posnemalnice za mleko in brzoparilnice za krmo.

Sprejmemo potnike. «Tehna», Ljubljana, Mestni trg št. 25/L.

Pletilne stroje prodaja na obroke Tehna, Ljubljana, Mestni trg št. 25/L.

Kumarice za vlaganje

kupuje «Produkta» v Ljubljani, Tyrševa cesta. 171

Prodajam

razno manufakturno in galanterijsko blago in čevlje na knjižice Škofjeloške mestne hranilnice. Anton Savnik — Škofja Loka. 178

Zenitna ponudba.

Pošten Jugosloven, star 34 let, ki ima 25.000 frankov imetja, se želi seznaniti zaradi ženitve z dekletom, starim 20 do 28 let, ali pa z mlado vdovo brez otrok. Pisma s fotografijo naj se izvolijo poslati na naslov: Hamilton Comptoirs français, 26. rue Montevideo S. t. Gobain (Aisne), France. 175

Močnega vajenca za pekovski obrt

sprejemem proti vsej oskrbi. Učna doba tri leta. Ivan Žurman, pek v Slovenski Bistrici. 174

Naprodaj je posestvo

v bližini Izlake pri Zagorju ob Savi. Na njem je moči rediti dvoje do troje goved in par prašičev. Prodajalčev naslov se zve pri upravi «Domovine». 173

Ali si že član Vodnikove družbe?